

**Forfattere: Janne Wilhelmsen
Jan Atle Toska**

Visjoner og virkelighet

**Om norske læresteders strategi og satsing
på fjernundervisning og fleksibel læring**

SOFF-rapport nr. 4/2002

1. utgave, 1. opplag 2002

Utgiver:

SOFF – Sentralorganet for fleksibel læring i høgre utdanning

Universitetet i Tromsø
N-9037 Tromsø
Tlf. sentralbord 77 64 40 00

www.soff.no/

Layout: *SOFF*

Omslagsdesign: Lundblad Media AS, Tromsø

Trykk: Lundblad Media AS, Tromsø

Det må ikke kopieres fra denne boka i strid med åndsverkloven og fotografiloven eller i strid med avtaler inngått med KOPINOR, interesseorgan for rettighetshavere til åndsverk. Kopiering i strid med lov eller avtale kan medføre erstatningsansvar og inndragning, og kan straffes med bøter eller fengsel.

SOFF-rapport nr. 4/2002
ISBN nr. 82-91308-30-06

Visjoner og virkelighet - Om norske læresteders strategi og satsing på fjernundervisning og fleksibel læring

Innhold:

Forord	1
KAP 1 Bakgrunn og gjennomføring av undersøkelsen	3
1.1 Bakgrunn for undersøkelsen	3
1.2 Begrepsavklaring	4
1.3 Gjennomføring av undersøkelsen.....	6
KAP 2 Resultater av undersøkelsen	11
2.1 Har lærestedene en policy/strategi på fjernundervisning og fleksibel læring?	11
2.2 Er det etablert en organisatorisk struktur på lærestedet for å implementere denne policy/strategi?	17
2.3 Sammenligninger med Sverige	21
KAP 3 Mulige forklaringer	23
3.1 Om behov for forklaring.....	23
3.2 Noen tentative forklaringer	24
3.3 Avslutning	28
KAP 4 Oppsummering av svar fra lærestedene	29
Litteratur	49
Vedlegg	51

FORORD

SOFFs primære oppgave er å arbeide for at norske universiteter og høyskoler blir aktive og kompetente institusjoner innen fjernundervisning og fleksibel læring. Dette skjer blant annet gjennom tildeling av prosjektmidler, informasjonsarbeid og erfaringsdeling.

Tiden fra SOFFs tilblivelse og frem til i dag har vært preget av stor utvikling innen fjernundervisning, og senere, fleksibel utdanning. SOFF fant det derfor interessant å "gjøre opp status" ved å kartlegge norske læresteders strategi/policy innen feltet. Vi skal samtidig innrømme at ideen til undersøkelsen likevel ikke var SOFFs, men kom fra gode kolleger i et av våre nordiske naboland.

Den foreliggende rapporten er basert på en undersøkelse blant norske universiteter og høyskoler (også private) gjennomført sommeren 2001, med en oppfølgingsrunde høsten 2002. Vi håper rapporten kan gi en dekkende og realistisk oversikt over situasjonen omkring norske læresteders strategi/policy når det gjelder fjernundervisning og fleksibel læring. God lesning!

Jan Atle Toska
Sekretariatsleder SOFF

Janne Wilhelmsen
Rådgiver SOFF

KAP 1 Bakgrunn og gjennomføring av undersøkelsen

1.1 Bakgrunn for undersøkelsen

Utdanningspolitiske føringer fra slutten av 1980-tallet og frem til i dag har satt fjernundervisning og fleksibel læring på dagsorden. Fra etableringen av SOFF i 1990 og frem til undersøkelsestidspunktet har utviklingen innen feltet vært markant. Gjennom den siste halvdel av 1990-tallet har særlig Kompetansereformen¹ (etter- og videreutdanningsreformen) lagt føringer på feltets utvikling. Kompetansereformen vektla økt tilpasning av studietilbud for voksne, og begrepet om *livslang læring* ble et utdanningspolitisk slagord (Støkken 1998). Av utdanningspolitiske føringer i den senere tid er det på sin plass å nevne Kvalitetsreformen². Kvalitetsreformen vil ha stor betydning for høyere utdanning i tiden fremover, herunder også fjernundervisning og fleksibel læring. SOFFs kartlegging av norske læresteders strategi på fjernundervisning og fleksibel læring ble gjennomført kort tid etter Kvalitetsreformen ble presentert. Kvalitetsreformen vil derfor ikke vektlegges i den videre analysen av lærestedenes strategi/policy innen fjernundervisning og fleksibel læring.

SOFF har som del av sitt arbeid analysert og dokumentert en rekke erfaringer gjort på feltet de tolv siste årene. Inntrykket gjennom disse erfaringene er at fjernundervisningsfeltet har gjennomgått stor utvikling. Mens feltet i starten var preget av entusiaster og pionerer, ser man i dag at fjernundervisning og fleksibel læring i større grad enn tidligere har fått en mer sentral plass innen høyere utdanning (Toska 1999).

Det utvikles langt flere fjernundervisningstilbud enn tidligere. Dette kommer blant annet til uttrykk gjennom økningen i antall søknader til SOFF de siste årene. Utviklingen er likevel ikke entydig. Utdanningssystemet er mangfoldig og utdanningsinstitusjonene mange. Noen læresteder er kommet langt i arbeidet med fjernundervisning og fleksibel læring, mens andre er i startgroppen av utviklingen.

¹ NOU 1997:25 *Ny kompetanse* og Stortingsmelding nr 42 (1997-98) *Kompetansereformen*

² NOU 2000:14 *Frihet med ansvar. Om høyere utdanning og forskning i Norge* og Stortingsmelding nr 27 (2000-2001) *Gjør din plikt – Krev din rett*

Hvordan står det egentlig til på de norske lærestedene når det gjelder fokus på feltet, blant annet når det gjelder strategi?

Det var etter SOFFs mening på tide å belyse dette nærmere. SOFF gikk derfor i 2001 i gang med undersøkelsen som presenteres i denne rapporten. Ideen til undersøkelsen var likevel ikke SOFFs. Undersøkelsen ble igangsatt etter inspirasjon fra en lignende undersøkelse gjennomført i Sverige høsten 2000. Den svenske undersøkelsen ble igangsatt av SOFFs søsterorganisasjon i Sverige, Distum (Distansutbildningsmyndigheten).³

Ved å gjennomføre en parallell til Distums undersøkelse hadde SOFF som mål å gjøre en kartlegging som ville gi en dekkende og realistisk oversikt over situasjonen ved norske læresteder når det gjaldt fleksibel læring og fjernundervisning, samtidig som undersøkelsen kunne danne grunnlag for en komparativ undersøkelse av situasjonen i Norge og Sverige.⁴

SOFF har i tidligere rapporter og gjennom rapporteringer fra de SOFF-støttede prosjektene dokumentert erfaringer og praksis i driften av fjernundervisning og fleksibel læring. Gjennom denne undersøkelsen ønsker vi å se utover gjennomføringsnivået i enkeltprosjekter og fokusere på ideologien eller visjonene bak. Vi vil særlig se nærmere på i hvilken grad lærestedene har en policy eller strategi på fjernundervisning og fleksibel læring, og hvilket innhold strategien har. Videre vil vi se på om (og i hvilken grad) lærestedene har etablert en organisatorisk struktur for å implementere strategien, og hvordan en eventuell organisatorisk struktur ser ut.

1.2 Begrepsavklaring

1.2.1 Fjernundervisning og fleksibel læring

Gjennom utviklingen på feltet har det parallelt skjedd en utviklingen innen begrepsbruken i utdanningspolitiske føringer fra departementet, hos SOFF og ved lærestedene.

Mens fjernundervisning i hovedsak var forbundet med etter- og videreutdanning tidligere, er det i dag glidende overganger mellom grunnutdanning og videreutdanning. Det som er grunnutdanning for noen er videreutdanning for andre (Støkken 1998). Samtidig har vi gått fra å prate om *fjernundervisning* til å snakke om *fleksibel læring* eller *fleksibel undervisning*.

³ Distum ble nedlagt i 2002, og erstattet av organisasjonene Myndigheten för Sveriges nätuniversitet og Nationellt Centrum för flexibelt lärande.

⁴ På grunn av nedleggelse av Distum er rapporten om de svenske læresteders strategi og policy på feltet i skrivende stund ikke gitt ut. Dette har ført til at den komparative komponenten i noen grad er redusert i forhold til de opprinnelige planene.

Erfaringer fra fjernundervisningen og utviklingen innen IKT har ført til endringer innen større deler av undervisningen i høgre utdanning. Fjernundervisning og undervisningen som finner sted på campus (nærundervisning) er i større grad blitt aktiviteter som er overlappende.

SOFF har i sitt arbeide lagt til grunn følgende definisjon av begrepet fjernundervisning:

“Fjernundervisning er undervisning hvor lærer og elev(er)/student(er) er atskilt i rom og/eller tid. Tekniske hjelpemidler benyttes til formidling av lærestoff og til reell toveis fjernkommunikasjon, til støtte for læringsprosessen.” (Fra St.meld. nr. 43 1988-89 *Mer kunnskap til flere*)

I 2000 ble SOFFs mandat og navn endret. Mens SOFF tidligere skulle initiere til utvikling innen fjernundervisning, ble fleksibel utdanning på campus vektlagt i tillegg til fjernundervisning i det nye mandatet. I SOFFs strategiplan beskrives endringen på følgende måte:

I SOFFs nye mandat brukes “fleksibel læring” i tillegg til “fjernundervisning”. De to termene er ikke synonyme. Fjernundervisning kan sies å være en av flere varianter av fleksible utdanningstilbud. I departementets brev av 13. desember 1999 om videreutvikling av SOFF sies det bl a at det er ønskelig at ...”SOFF (i tråd med den utviklingen som allerede i noen grad har funnet sted) ikke bare konsentrerer seg om fjernundervisning i tradisjonell forstand, men også om utvikling av undervisning ved institusjonene der en gjør bruk av metoder fra tradisjonell fjernundervisning (“teknologibasert fleksibel læring”). Dette betyr at SOFF også skal være opptatt av teknologistøttede utdannings-tilbud som også har studenter på campus som målgruppe. Det nye mandatet innebærer en betydelig utvidelse av SOFFs virkefelt.

Med dette ble også SOFFs navn endret fra *Sentralorganet for fjernundervisning på universitets- og høgskolenivå* til *Sentralorganet for fleksibel læring i høgre utdanning*.

SOFF har tydeliggjort denne endringen i sin strategiplan. I forbindelse med undersøkelsen av lærestedenes strategi/policy er også overnevnte lagt til grunn. For å tydeliggjøre dette overfor lærestedene ble et utdrag fra SOFFs strategiplan lagt ved da SOFF sendte sin forespørsel til lærestedene i forbindelse med kartleggingen. I det samme brevet legges følgende definisjon til grunn for SOFFs forståelse av begrepet fleksibel læring:

"Fleksibel læring innebærer en student- og læringscentrert tilnærming til utdanning, som integrerer ulike teknologityper for å legge til rette for aktivitet og interaksjon, synkront og/eller asynkront. I fleksibel læring kombineres fag- og brukertilpassede teknologier med undervisning på lærestedet og/eller fjernundervisning." (Utdrag fra SOFFs strategiplan 2000-02).

Begrepene fjernundervisning og fleksibel læring er sentrale i SOFFs arbeid. Likeså går begrepene igjen i svarbrevene, fordi dette er begrepene SOFF har benyttet og beskrevet i sin forespørsel. Det er likevel til dels store variasjoner i lærestedenes bruk og tolkning av begrepene. Vi vil komme tilbake til lærestedenes begrepsbruk i kapittel 2.

1.2.2 Strategi og policy

Både i SOFF-undersøkelsen og i den parallelle svenske undersøkelsen har vi spurt om strategi og policy. Dette er delvis overlappende, men langt fra synonyme begreper. Med "policy" forstår vi et læresteds overordnede politikk på et spesifikt område. Denne politikken kan være eksplisitt formulert og formelt vedtatt, eller det kan være en mer ureflektert, men grunnfestet praksis innenfor et felt. Strategi kan inngå som et element i et læresteds policy. Strategiutforming gjelder formulering av mål og midler i forhold til å realisere en organisasjons nødvendige tilpasning og ønskede utvikling totalt eller i forhold til et spesifikt felt. For at en strategi skal bidra til en organisasjons faktiske policy, må den implementeres gjennom ulike tiltak som ressurstildeling, organisering, kompetanseutvikling etc. (Busch, Johnsen og Vanebo, 1999).

Når vi har valgt å bruke begge begrepene, er det for å synliggjøre interessen bak undersøkelsen: Formålet med undersøkelsen er å finne ut om lærestedene har en strategi eller policy på området. Vi vil derfor ikke i noen særlig grad fokusere på hvor mange som har utformet en "policy" og hvor mange som har en "strategi". Fokus her er hvorvidt lærestedene har utformet en av delene, eller om de ikke har det.

1.3 Gjennomføring av undersøkelsen

I mai 2001 sendte SOFF ut en forespørsel til universitetene og høyskolene om å bli informert om deres policy/strategi på fjernundervisning og fleksibel læring. Forespørselen ble sendt ut i form av et brev til institusjonens ledelse, med kopi til SOFFs kontaktpersoner. I brevet ba vi om å få svar på følgende spørsmål:

- 1) Har dere ved deres lærested formulert en policy eller strategiplan for området fjernundervisning/fleksibel læring?

- 2) Hvis det er tilfellet, ønsker vi å få tilsendt de dokumenter der policy/planen er beskrevet.
- 3) Er det blitt etablert en organisatorisk struktur på lærestedet for å implementere denne policy/strategi?
- 4) Hvis det er tilfellet, ønsker vi å få en beskrivelse av denne organisasjonen og dens virksomhet, samt den tidsplan den arbeider etter.
- 5) Hvilken person kan vi henvende oss til, hvis vi har spørsmål omkring det materialet dere sender?

Forespørselen ble sendt ut til 60 læresteder, herunder universitetene, de statlige høgskolene, de vitenskapelige høgskolene, andre statlige høgskoler⁵ og de private høgskolene. Brevet ble sendt ut 3. mai 2001, med en svarfrist 22. juni samme år. Etter at svarfristen var gått ut, gikk det ut en påminnelse til kontaktpersonene ved de lærestedene som ikke hadde svart.⁶

1.3.1 Svarprosent

41 av 60 læresteder svarte på henvendelsen (etter purrerunde). Det utgjør en svarprosent på 68,3 %. SOFF mottok svar fra alle de fire universitetene, fra fem av seks vitenskapelige høgskoler, fra 22 av 26 statlige høgskoler, fra to av tre andre statlige høgskoler og fra åtte av 21 private høgskoler. Lav svarprosent fra de private høgskolene trekker ned svarprosenten totalt. Dersom vi ser bort fra de private høgskolene vil svarprosenten være 84,6 % (33 av 39 læresteder).

Som svarprosenten viser har lærestedene vært svært velvillig i å gi tilbakemelding på SOFFs forespørsel. Dette til tross for at vi omtrent på samme tid gjennomførte en undersøkelse om lærestedenes arbeid med kompetanseutviklingstiltak innen pedagogisk bruk av IKT.⁷ Også i sistnevnte undersøkelse gikk det ut en forespørsel til lærestedene i form av et brev (men med en noe tidligere svarfrist). Det tar alltid tid å svare på slike henvendelser, og det kan være uheldig at flere kartlegginger fra SOFF foregår på samme tid. I dette tilfellet har imidlertid ikke dette hatt en negativ effekt på svarprosenten. De fleste lærestedene har svart på begge forespørselene.

⁵ Som andre statlige høgskoler regnes Kunsthøgskolene i Oslo og Bergen og Politihøgskolen i Oslo

⁶ Påminnelsen ble sendt ut til kontaktpersonene via e-post 5. juli 2001.

⁷ Resultatene fra undersøkelsen er presentert i SOFF-rapport 2/2001 *Personalutvikling i IKT-basert undervisning i høgre utdanning*

1.3.2 Bearbeiding av materialet

Etter at spørrerunden var gjennomført satt SOFF med et omfattende materiale fra lærestedene i form av svarbrev og vedlegg.

De fleste svarbrevene fra lærestedene er lange og informerende, men materialet inneholder også svarbrev som er svært kortfattede og derfor lite informative. På SOFFs forespørsel (jf. spørsmålene i brevet som ble sendt ut, referert til ovenfor, se også vedlegg) har de fleste sendt ved vedlegg som har gjort det mulig for oss å se nærmere på innholdet i lærestedenes policy/strategiplaner. Analysen av hvor mange læresteder som har formulert en strategi/policy og i hvilken grad de har etablert en organisatorisk struktur for å implementere denne, er basert på svarbrev fra lærestedene. Når det gjelder beskrivelser og analyser av innholdet i lærestedenes strategi/policy, er denne gjort på bakgrunn av innsendte dokumenter fra 29 læresteder.

Vedleggene som er sendt inn består av mange ulike typer dokumenter, som:

- Overordnede strategiplaner for lærestedet
- Handlings-, aktivitets- eller tiltaksplaner (fra avdelingene (for eksempel avdelinger for etter- og videreutdanning) eller for området fjernundervisning og fleksibel læring
- Saksfremlegg og innstillinger
- Prosjektrapporter og rapporter fra (ulike) utvalg

Strategiplanene som er sendt inn er i hovedsak gjeldende fra år 2000 og to til fire år fremover.

Gjennom flere av svarbrevene gikk det frem at lærestedene på undersøkelsestidspunktet arbeidet med å utvikle (eller fornye) en strategi som omhandlet lærestedet generelt eller feltet fjernundervisning og fleksibel læring spesielt. Siden det har gått noen tid fra datamaterialet ble samlet inn (sommeren 2001) til utgivelsen av rapporten, har SOFF funnet det viktig (og riktig) å gjennomføre en "oppdateringsrunde" med hensyn til om noe (og hva som) har skjedd siden sist. I september 2002 ble derfor lærestedene kontaktet på nytt i form av e-post til SOFFs kontaktpersoner. Forespørsel gikk på å bli informert om eventuelle endringer (og utvikling) i strategi og implementering av strategi på lærestedet.

Resultatene som presenteres her skriver seg likevel tilbake til hovedundersøkelsen sommeren 2001. I den grad det har skjedd en utvikling og

endring ved lærestedene det siste året, vil vi kommentere det i kapittel 2. For svar fra de ulike lærestedene vises det i tillegg til kapittel 4, som viser hvilke læresteder som har svart på undersøkelsen, og hva de har svart.

Materialet som er kommet inn til SOFF er bearbeidet på følgende måte:

- Vi har sett på hvordan svars sammensetningen er kvantitativt. Hvem har svart og hva har de svart?
- Vi har gjennomført en kvalitativ analyse av de vedlagte dokumentene: Beskrivelser, innholdsanalyser, variasjoner og trender.
- Vi har også sett på hva lærestedene har gjort for å implementere sin policy/strategi (hva de selv sier de har gjort).

1.3.3 Metodiske utfordringer

Av metodiske utfordringer vil vi her særlig nevne begrepsbruk og folks (ulike) oppfatninger av begrepene. Det vises da til begrepene SOFF benyttet i sin forespørsel til lærestedene.

I forespørselen til lærestedene ba SOFF om å bli informert om lærestedenes arbeid på området fjernundervisning og fleksibel læring, og da i form av hvilken policy/strategi de hadde på området. I spørsmålsformuleringen ble ordene *policy- eller strategiplan* benyttet, og ikke begrepene *policy/strategi* slik ordlyden var i resten av brevet. Vi ser i ettertid at dette kan misforstås.

Ordlyden i spørsmålsstillingen har ført til at noen har tolket forespørselen som om de har en *egen* policy- eller strategiplan for området fjernundervisning og fleksibel læring. SOFFs mål med undersøkelsen var imidlertid å kartlegge om lærestedene hadde en strategi/policy på området og hva det eventuelle innholdet i en slik strategi var.

Flertallet av lærestedene har tolket forespørselen som om de har en strategi eller policy på området overhodet (eksempelvis som del av overordnet plan for lærestedet). Dette er også SOFFs intensjon med spørsmålet, og slik det burde kommet frem i en mer presis formulering.

Noen av lærestedene har vært mer "beskjedne" enn andre i tolkingen av spørsmålet og svart i formuleringer som "*vi har ikke formulert en egen strategi eller policyplan på området, men fjernundervisning og fleksibel læring er nedfelt*

i overordnet strategiplan for institusjonen". Vi har valgt å tolke disse svarene som et "ja" på spørsmålet på om lærestedet har en policy eller strategi på området, da intensjonen var å finne ut om de hadde en slik strategi/policy, og ikke om dette var nedfelt i en egen plan. Sistnevnte er også i tråd med tolkningen i den svenske undersøkelsen.

Vi ser den samme "beskjedenheten" på spørsmålet om lærestedet har etablert en organisatorisk struktur for å implementere strategien. Her er det kommet et par svar i ordlyden *"vi har ikke etablert en organisatorisk struktur for å implementere vår fjernundervisningsstrategi, men vi har opprettet en prosjektgruppe..."*. SOFF ser opprettelser av prosjektgrupper eller nedsettelse av utvalg som én organiseringsmåte i arbeidet med å implementere en strategi ved lærestedene. Svarbrevene viser at majoriteten av læresteder ser det på samme måte. "Gruppe- og/eller prosjektorganiseringen" utpeker seg helt klart som en (av flere) organisatoriske strukturer lærestedene har etablert for å implementere sin strategi.⁸ Som for spørsmål 1 er derfor disse tolket som "ja" i analysen.

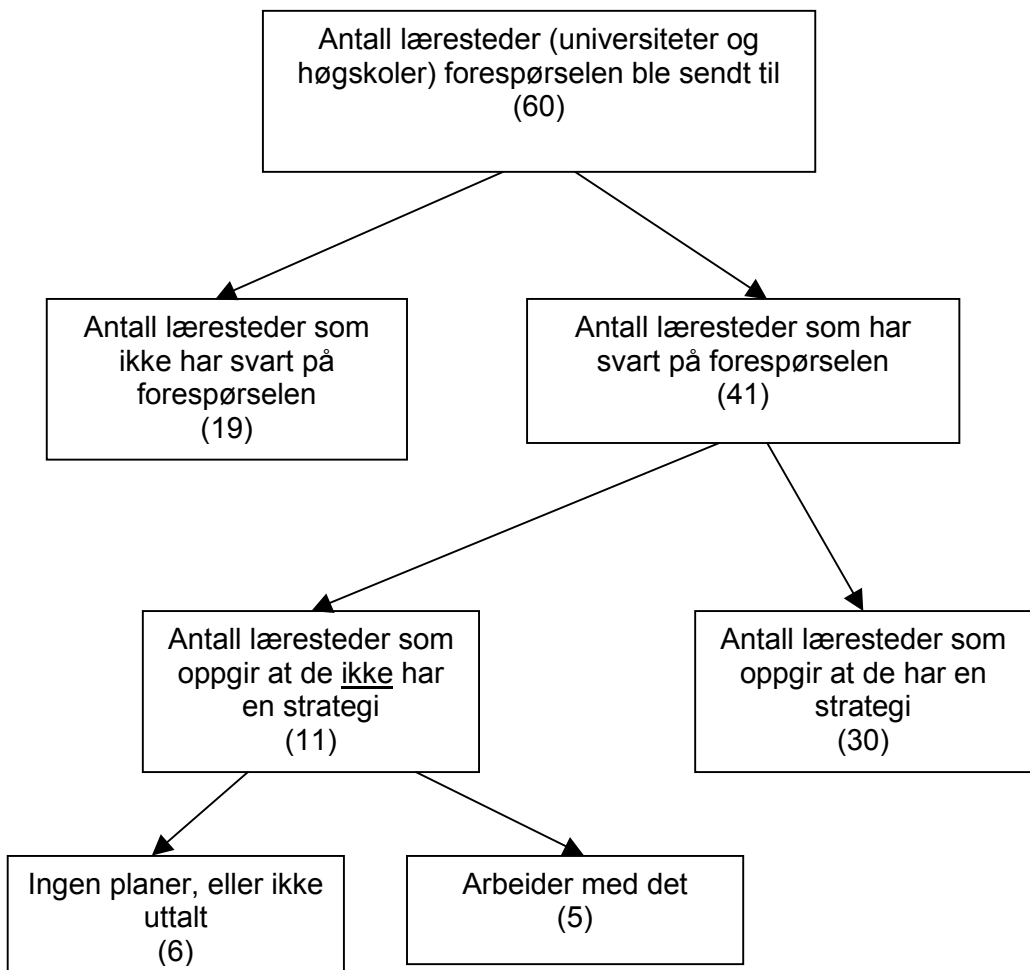
Hva lærestedene legger i begrepene kan variere, dette kan også i noen grad påvirke svarene. Eksempelvis hva en legger i begrepene *fleksibel læring, strategi og policy*. Et utdrag fra SOFFs strategiplan som forklarer SOFFs forståelse av begrepene fjernundervisning og fleksibel læring ble som nevnt ovenfor lagt ved forespørselen til lærestedene. Muligens skulle en lignende beskrivelse av hva SOFF legger i begrepene strategi og policy vært sendt ut til lærestedene. På den annen side er begrepene allment kjent ved lærestedene, og svarbrevene viser en forståelse av begrepene lik den vi har presentert ovenfor (kap. 1.2.2). Vi vil derfor ikke problematisere dette nærmere.

⁸ Hvilken organisatorisk struktur lærestedene har valgt for å implementere sin strategi vil bli beskrevet nærmere i kap. 2.1.1

KAP 2 Resultater av undersøkelsen

2.1 Har lærestedene en policy/strategi på fjernundervisning og fleksibel læring?

Som nevnt ovenfor svarte 41 av 60 læresteder på SOFFs forespørsel. 30 læresteder (73 %) oppgir at de har en policy/strategi på området fjernundervisning og fleksibel læring. 11 (27 %) oppgir at de ikke har formulert en policy/strategi på feltet. Herunder svarer fem læresteder at de ikke har formulert en policy/strategi, men at de arbeider med det. De resterende seks nevner enten ingenting om planene på området fremover, eller de oppgir at de ikke har planer om å gjøre noe på området i nær fremtid.

I september 2002 gjennomførte SOFF en oppdateringsrunde for å kartlegge eventuelle endringer fra undersøkelsestidspunktet til i dag. Da undersøkelsen ble gjennomført i 2001 var det flere som oppga at de arbeider med en strategi på området, enten som del av en overordnet strategiplan for institusjonen eller i form av en egen plan for fjernundervisning, IKT og/eller fleksibel læring. Oppdateringsrunden viser at fire nye institusjoner oppgir å ha formulert en strategi på området. Et par læresteder oppgir også å ha videreutviklet den strategien de hadde eller de har utarbeidet en ny strategi (-plan) for området.

SOFF tolker den kvantitative analysen som positiv. Flertallet av lærestedene som svarer på undersøkelsen oppgir å ha en strategi, noe som er meget bra (for eksempel hvis vi sammenligner oss med Sverige). I den kvantitative analysen har vi ikke sett på hva som ligger bak lærestedenes svar, eller om de har sendt inn noen dokumenter som underbygger svarene. Her er det kun lærestedenes ord som ligger til grunn. Vi vil derfor bevege oss videre til å se på innholdet i lærestedenes strategi.

Vi har gjort en analyse av de innsendte dokumentene, og da særlig fokusert på hvilket innhold som ligger i strategien, lærestedenes begrepsbruk (i tilknytning til fjernundervisning og fleksibel læring), motiver som ligger bak og utfordringer lærestedene ser fremover i forhold til egen strategi og feltet. Fokus i analysen er fremkommet gjennom innholdet i innsendte dokumenter og var ikke fastlagt av SOFF på forhånd.

2.1.1 Hvilket innhold har policyen/strategien?

Som nevnt i kapittel 1 er ulike typer dokumenter kommet inn gjennom kartleggingen. Noen er svært detaljerte, med konkrete mål og planer for det videre arbeidet, mens andre har mer preg av visjoner og overordnede ideer, og andre igjen av mindre konkrete formuleringer på området. Flertallet av de som oppgir å ha en policy/strategi bekrefter også dette gjennom innhold i vedlagte dokumenter, men ikke alle. Noen har ikke sendt ved dokumenter i det hele tatt, og andre har sendt ved dokumenter som omtaler strategien i liten grad eller der denne er lite tydelig. Sistnevnte kan enten være en setning i en overordnet strategiplan der det fastslås at det skal satses på etter- og videreutdanning, fjernundervisning og/eller fleksibel læring, eller det kan være et underpunkt i en overordnet plan som sier at IKT er et sentralt satsingsområde ved lærestedet. Et par læresteder uttaler at de ikke har formulert en strategi, men at de likevel har en policy de arbeider etter. Det er vanskelig å si noe om disse lærestedenes strategi/policy ut i fra de innsendte dokumentene. Lærestedene som ikke har sendt med dokumenter er enda vanskeligere å analysere. Den videre analysen av lærestedenes strategi vil ta utgangspunkt i de vedleggene som er sendt inn. 29 av de 41 lærestedene som har svart på undersøkelsen har sendt inn vedlegg. Disse lærestedene og den dokumentasjonen som er sendt inn ligger til grunn for den videre analysen.

Gjennom dokumentanalysen SOFF har gjort kan en ane et skille mellom de som har valgt fjernundervisning og fleksibel læring/undervisning som ett (av flere) satsingsområder, og de som har gått ett steg videre i arbeidet. I hovedsak kommer dette til uttrykk mellom de som har nedfelt strategien som et element i en overordnet plan, og de som i tillegg til å ha dette som overordnet strategi har gått videre til å formulere egne strategi-, handlings- eller tiltaksplaner innenfor etter- og videreutdanning, IKT, fjernundervisning og fleksibel læring. Sistnevnte planer er i all hovedsak mer konkrete i sitt innhold i forhold til satsing på området. Herunder hva som skal eller bør gjøres, hvordan dette arbeidet skal gjøres, kompetanseheving og finansiering som må til for å virkeliggjøre planene, og i noen tilfeller tidsplan på arbeidet. Man skal likevel ikke skjære alle over en kam. Noen av de overordnede planene inneholder flere av de samme momentene, men disse er ikke like detaljerte og analyserende i sin form. Det er derfor et faktum at vi finner klarere begrunnelser, beskrivelser og analyser av feltet fra de lærestedene som har nedfelt strategien i egen plan, enn hos de som har fjernundervisning og fleksibel læring nedfelt kun i overordnet plan.

2.1.2 Begrepsbruk

I kapittel 1 beskrev vi hva SOFF legger i begrepene fjernundervisning og fleksibel læring. Begrepene SOFF har brukt i sin henvendelse til lærestedene går også igjen i svarbrevene. Dersom vi ser på begrepsbruken som fremkommer gjennom analysen av de vedsendte dokumentene, ser vi imidlertid en spennvidde i hvilke begreper lærestedene bruker, og innholdet de legger i begrepene. Dette viser et mangfold og en spredning i feltet: Fra fjernundervisning, til fleksibel læring, og etter- og videreutdanning til bruk av IKT i undervisningen, eller deler av undervisningen (enkelte fagområder).

Som fellesnevner vil vi likevel si at begrepet fleksibel er det som oftest er brukt, enten alene eller sammen med andre ord. SOFF benytter seg i hovedsak av begrepet fleksibel læring, mens lærestedene bruker begreper som: fleksible læringsformer, fleksibel undervisning, fleksible utdanningstilbud og fleksible studieopplegg. I tillegg er IKT er nevnt i mange dokumenter. Vi ser særlig at IKT-basert undervisning og IKT-støttet undervisning er begreper som er hyppig brukt. Andre begreper som går igjen er nettbasert undervisning, problembasert læring og etter- og videreutdanning. Noen læresteder har også tatt i bruk begrepet e-læring.

2.1.3 Motiv

Når man ser på lærestedenes strategi på fjernundervisning og fleksibel læring er det interessant å se på motivet bak. Beskrives strategiene i sammenheng med

utvikling på feltet, eller oppgir de en spesifikk grunn til at de har laget en strategi? Hvorfor er fjernundervisning og fleksibel læring gjort til et satsingsområde?

I mange av strategiplanene fremkommer det ett eller flere motiver eller en bakgrunn for hvorfor lærestedene har valgt å satse på fjernundervisning og fleksibel læring. Flere av motivene fremstår som felles for universitetene og høyskolene. Det varierer i hvilken grad lærestedene vektlegger de ulike motivene og ikke alle har med de samme motivene. Hovedtrenden er likevel at følgende motiver benyttes som forklaring på institusjonenes satsing på fjernundervisning og fleksibel læring: Konkurransen, rekruttering, studiekvalitet, utdanningspolitiske satsinger, samfunnsendringer og samarbeid.

Konkurransen og rekruttering

Konkurransen og rekruttering nevnes både hver for seg og sammen som motiv for å ta i bruk mer fleksible undervisningsformer. Institusjonene opplever at konkurransen mellom lærestedene er blitt større. En snakker da om konkurransen om de samme studentene. Nedgang i søkning til studiene har ført til at institusjonene må tenke nytt. Utvikling av fleksible undervisningstilbud gjør at lærestedene kan rekruttere studenter nasjonalt (og for noen tilbud internasjonalt), ikke bare lokalt og regionalt. Flere nevner at de har vært nødt til å ta i bruk eksempelvis IKT i undervisningen for å følge utviklingen på de andre lærestedene, samt utviklingen i samfunnet for øvrig. Samtidig vil studentene i større grad stille krav til at det tilbys fleksible undervisningstilbud. Lærestedene må følge opp for å sikre fremtidig rekruttering.

Studiekvalitet

Det fremgår av flere strategiplaner at studiekvalitet er et satsingsområde for universitetene og høyskolene, da kanskje særlig sett i forhold til Kvalitetsreformen og pågående arbeid med endring i gradsstruktur og evalueringsformer. Flere nevner også studiekvalitet som motiv for å ta i bruk fleksibel undervisning. Det fokuseres særlig på å flytte fokus fra undervisning til læring. Det er et uttalt mål at studenten skal være i fokus og at det skal tas i bruk studentsentrerte læringsformer. Lærestedene legger særlig vekt på å ta hensyn til studentenes behov, og samtidig å gjøre bruk av studentenes tidligere kunnskaper og erfaringer i studiene. Problembaserte læringsformer nevnes hyppig i denne sammenheng.

Utdanningspolitiske satsinger

Som nevnt innledningsvis i kapittel 1 har utdanningspolitiske føringer fra slutten av 80-tallet og frem til i dag satt fjernundervisning og fleksibel læring på dagsorden. I flere av planene er utdanningspolitiske satsinger også hyppig

beskrevet som motiv til endring og for å gjøre utdanningen mer fleksibel. Det vises til flere offentlige utredninger og stortingsmeldinger når bakgrunn for satsing på området skal begrunnes. De som går oftest igjen i datamaterialet er NOU 1988:28 *Med viten og vilje*, Stortingsmelding nr 43 (1988-89) *Mer kunnskap til flere*, Stortingsmelding nr 40 (1990-91) *Fra visjon til virke – Om høgre utdanning* og Stortingsmelding nr 42 (1997-98) *Kompetansereformen*.

Kompetansereformen er den reformen som oftest er brukt som bakgrunn for institusjonenes satsing på fjernundervisning og fleksibel læring. Begrepet om "livslang læring" og å kunne tilby utdanning til flere er sentralt i flertallet av dokumentene. Dersom utdanning skal kunne tilbys folk som er i arbeid, som har omsorgsansvar eller som av andre grunner ikke har anledning til å benytte seg av ordinære studietilbud, er studiene nødt til å være fleksible i forhold til tid og sted, altså når og hvor en har anledning til å studere.

Samfunnsendringer og kompetansebehov

Begrunnelsen i forhold til samfunnsendringer og kompetansebehov henger nært sammen med punktet ovenfor, om utdanningspolitiske satsinger, og da særlig begrepet om livslang læring. I motsetning til tidligere er en ikke ansett for ferdig skolert eller utlært etter endt (første) utdanning. Behovet for livslang læring er sentralt på grunn av økende krav om kunnskap og kompetanse og raskere omstilling i samfunnet. En snakker om grunnutdanninger og etter- og videreutdanninger. Flexibilitet omtales oftere i forhold til sistnevnte. Det nevnes at det behøves fleksibilitet for å kunne møte utfordringene i samfunnet og for å tilpasse studiehverdagen til de som tar utdanning ved siden av arbeidet sitt. Samtidig er det slik at det som er grunnutdanninger for noen vil være etter- og videreutdanning for andre. Skillet mellom disse to er derfor ikke så klart.

Samarbeid

I motsetning til konkurranse som motiv, ser lærestedene også samarbeid som et motiv for satsing på fjernundervisning og fleksibel læring. Det vises da til samarbeid med andre utdanningsinstitusjoner, men også til å fremme samarbeid mellom universitetet og arbeids- og næringslivet med sikte på kompetanseheving i samfunnet. Samarbeid nevnes både nasjonalt og internasjonalt (globalt utdanningsmarked, internasjonalisering etc). Når det gjelder samarbeid med andre utdanningsinstitusjoner, vises det til både samarbeid med én institusjon og til nettverk med flere institusjoner, som for eksempel Nettverksuniversitetet.

2.1.4 utfordringer

Selv om fjernundervisning og fleksibel læring er blitt et satsingsområde innen høgre utdanning, fremstår feltet ikke som sidestilt med den ordinære undervisningen eller undervisningen på campus. Skillet mellom fjernundervisning og den nære (campus) undervisningen er blitt svakere de siste årene. utfordringene lærestedene møter i forhold til fjernundervisning og fleksibel læring er derfor ikke nødvendigvis noe som er særegent for de fleksible studietilbudene. Det kan like godt sees på som utfordringer lærestedene møter i sin helhet, for eksempel i arbeidet med Kvalitetsreformen. I noen av planene diskuteres i denne sammenheng fremtidens og de høgre lærestedenes utfordringer på feltet. Særlig fokuseres det her på utfordringer en møter i forhold til:

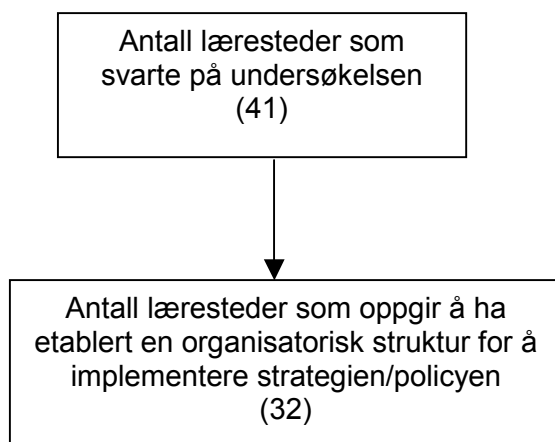
- Markedets krav : utdanningsbehov og etterspørsel
- Økonomi
- Personalpolitiske og organisatoriske utfordringer

Når det gjelder markedets krav er dette beskrevet ovenfor under lærestedenes motiv for forandring. Økonomiaspektet vil bli beskrevet nedenfor, under lærestedenes etablering av en organisatorisk struktur for å implementere strategien på feltet. Det siste punktet, som gjentas av flere, er utfordringen i forhold til å etablere en organisasjon som kan ivareta utfordringene og det fleksible aspektet. Herunder nevnes det som viktig å utvikle spesialkompetanse på lærestedet og å etablere egne enheter for fjernundervisning og fleksibel læring. Personalutvikling og kompetanseheving kan både sees i forhold til opplæring av de ansatte innen IKT-verktøy og utdanning innen for pedagogikk (og pedagogisk bruk av IKT). Personalutvikling innen feltet er helt klart et viktig punkt for den videre utviklingen av feltet. Temaet er nærmere belyst av SOFF i SOFF-rapport 2/2001, *Personalutvikling i IKT-basert undervisning i høgre utdanning*.

Så til sist de organisatoriske utfordringene: Hvordan velger lærestedene å møte utfordringene med å utvikle fjernundervisning og fleksible undervisningstilbud? Det fremgår fra flere at ad hoc løsninger og "ildsjelorganisering" ikke lengre er tilstrekkelig, det må etableres mer faste organisatoriske løsninger. Det bringer oss videre fra innholdet i lærestedenes strategi/policy til å si noe om i hvilken grad lærestedene har etablert en organisatorisk struktur for å implementere denne.

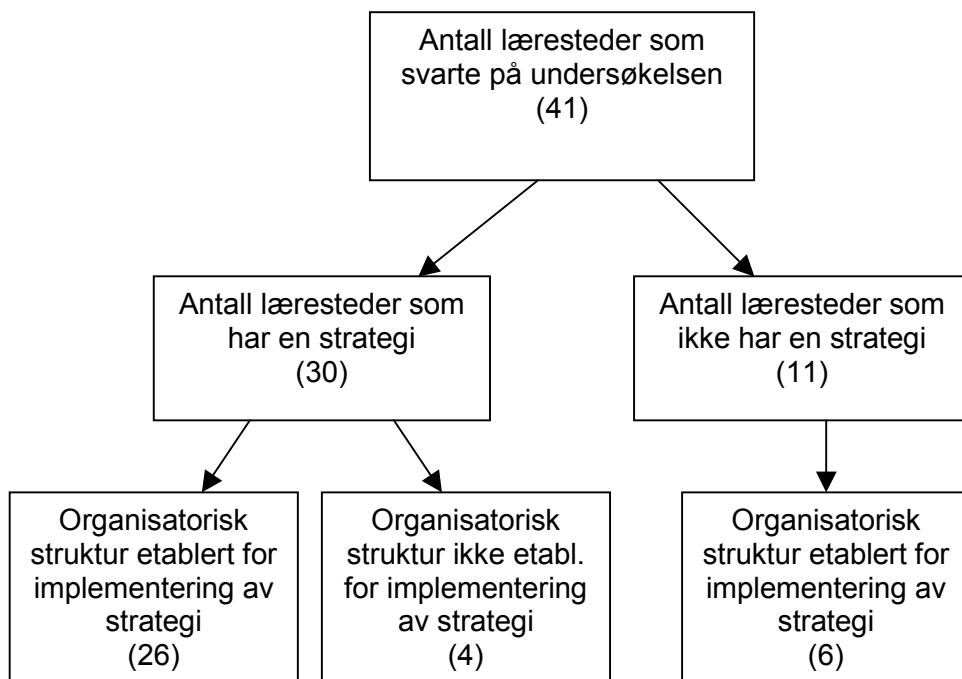
2.2 Er det etablert en organisatorisk struktur på lærestedet for å implementere denne policy/strategi?

Av de 41 lærestedene som svarte på undersøkelsen oppgir 32 at de ved deres lærested har etablert en organisatorisk struktur for å implementere institusjonens strategi/policy innen fjernundervisning og fleksibel læring.

Som beskrevet ovenfor var det 30 institusjoner som oppgav at de hadde en strategi/policy på området. At 32 institusjoner oppgir å ha etablert en struktur for å implementere strategien, kan ved første øyekast virke iøynefallende. Hvordan kan det ha seg at det er flere som oppgir å ha etablert en organisatorisk struktur for å implementere sin strategi enn de som oppgir å ha en strategi?

Undersøkelsen viser at ikke alle lærestedene med en strategi/policy har etablert en organisatorisk struktur for å implementere strategien. Videre ser vi at noen av de som ikke har en strategi likevel har etablert en slik struktur. 26 av 30 læresteder som oppgir å ha en strategi innen fjernundervisning og fleksibel læring, har også etablert en organisatorisk struktur for å implementere denne strategien. 4 av lærestedene med en strategi har altså ikke gjort det, eller de har ikke svart på spørsmålet slik at dette fremgår. Videre har 6 av de lærestedene som svarer at de ikke har en strategi/policy på fjernundervisning og fleksibel læring samtidig opplyst at de har etablert en organisatorisk struktur for å implementere strategien.

Det kan kanskje synes merkelig at noen av lærestedene som ikke har en strategi likevel oppgir å ha etablert en organisatorisk struktur for å implementere en slik strategi. Gjennom svarbrevene og vedlagte dokumenter for de lærestedene det gjelder, fremkommer det at flere av dem arbeider med utarbeidelsen av en slik strategi. Man kan kanskje si at de har valgt å gå en annen vei: De har nedsatt prosjektgrupper eller ansatt (en eller flere) personer som skal arbeide med å utvikle en strategi og/eller å koordinere lærestedets fleksible utdanningstilbud. At de ikke har utviklet en strategi betyr ikke at de ikke er aktive på feltet. Noen av lærestedene sier at de har erfaringer på området, men at disse ikke er strukturerte eller samordnet. I noen tilfeller er dette fordi aktiviteten har vært personavhengig, der ildsjeler har arbeidet med området.

SOFF tolker ikke dette som noe unikt. Om undersøkelsestidspunktet hadde vært noen år tidligere, ville vi antakelig funnet samme tendens hos flere læresteder: Den organisatoriske strukturen var fastlagt før strategien ble satt på papiret. Dette er i noen grad synlig gjennom vedlagte dokumenter, dersom vi for eksempel ser på hvor lenge etter- og videreutdanningsseksjonene rundt om på institusjonene har eksistert i forhold til når tid strategi for området er utviklet og vedtatt.

2.2.1 Organisering

Hvilken organisatorisk struktur lærestedene har valgt for å implementere strategien varierer. Noen former for organisering går likevel igjen, og disse vil vi beskrive nærmere her. I hovedsak ser vi en organisering som går ut på enten at:

- 1) lærestedet har etablert en egen etter- og videreutdanningsavdeling eller enhet som arbeider med fjernundervisning og fleksibel læring, eller
- 2) lærestedet har ansatt en eller flere personer som har ansvar for området, eller
- 3) lærestedet har nedsatt utvalg, arbeidsgrupper eller startet prosjekt (-grupper) som arbeider med dette

Alle universitetene, og flere av høgskolene, har en egen etter- og videreutdanningsenhet. Navn på enhetene varierer, men det fokuseres i all hovedsak på videreutdanning, fjernundervisning, fleksibel undervisning, livslang læring, utadrettet virksomhet og det å være et ressurscenter for resten av institusjonen. Størrelsen og organiseringen innad i enheten er forskjellig fra lærested til lærested. Dette gjelder både hvor enheten er plassert i den organisatoriske strukturen ved lærestedet og størrelse på enheten. Som et fellestrekk for disse enhetene kan vi si at de arbeider i forhold til utvikling, organisering og det å tilby etter- og videreutdanning, fjernundervisning og fleksible utdanningstilbud.

Ved noen læresteder er det i tillegg etablert avdelinger (eller ansatt personer) som har ansvar på forskning på området, som for eksempel InterMedia ved Universitetet i Oslo og Universitetet i Bergen, og Laboratorium for IKT og læring (Labil) ved Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet. Andre institusjoner har opprettet vitenskapelige stillinger på feltet. Eksempler her er Universitetet i Tromsø og Høgskolen i Lillehammer.

Ikke alle har valgt "enhetsorganiseringen" beskrevet ovenfor. Ved noen læresteder er det tilsatt en eller flere personer som skal arbeide med feltet. Det kan enten være en person, gjerne en koordinator, eller det kan være flere personer, eksempelvis en person med ansvar for IKT og en annen med ansvar for kursvirksomhet. Det varierer hvor i organisasjonsstrukturen disse befinner seg, men i hovedsak er det i den sentrale administrasjonen ved lærestedet (for eksempel i studieavdelingen). Koordinatoren eller personen(e) som ansettes beskrives ved at de skal være en ressurs for institusjonens ansatte, der de har

ansvar for å hjelpe til og koordinere virksomheten innen fjernundervisning, fleksibel undervisning, utadrettet virksomhet, kursvirksomhet, IKT etc.

Til slutt er det læresteder som har valgt en organisatorisk løsning som innbefatter en foreløpig struktur. Det er i hovedsak snakk om etablering av prosjekter, prosjektgrupper eller arbeidsgrupper. Prosjektgruppene eller arbeidsgruppene har ansvar for enten å 1) utvikle en strategi på feltet, ved å levere en innstilling eller lignende til styret og/eller 2) utrede ulike løsninger og komme med forslag til hvordan lærestedet kan ivareta sin strategi (organisatorisk struktur for å implementere strategien).

Ved oppdateringsrunden i 2002 var det skjedd en endringer for noen av institusjonene. Endringene føyer seg imidlertid inn, og understreker, organiseringen ovenfor som går ut på enten 1) etablering av en seksjon/enhet 2) ansettelse av nye personer som arbeider med feltet eller 3) nedsettelse av grupper/utvalg.

2.2.2 Finansiering

At fjernundervisning og fleksibel læring er satsingsområder (i ulik grad) for de fleste norske læresteder kan man se gjennom deres overordnede strategidokumenter. Men at det er et satsingsområde i en plan, i hvilken grad betyr det at det også satses økonomisk?

Få planer sier noe om hvordan institusjonen har valgt å finansierer utviklingen av fjernundervisningstilbud og fleksible studier. Vi tar høyde for at dette har sammenheng med typen dokumenter som er kommet inn, og ikke at man ikke velger å fokusere eller satse økonomisk på feltet. Der en kan lese ut av dokumentene hvordan satsingen på fjernundervisning og fleksibel læring finansieres, synes noen finansieringsmåter å gjenta seg. Hovedtrenden i det innsendte materialet er at:

- etter- og videreutdanningsenheter der noen kjernestillinger er finansiert gjennom lærestedets ordinære budsjett eller basisbevilgninger
- ut over dette finansieres stillinger gjennom enhetens aktiviteter
- avhengig av eksterne midler (prosjektmidler, kursavgifter, oppdragkurs etc)
- omdisponeringer av ressurser internt, eventuelt bruk av omstillingsmidler

2.3 Sammenligninger med Sverige

Av tallene fra Sverige og Norge ser vi at langt flere norske enn svenske læresteder har en strategi eller policy på fjernundervisning og fleksibel læring. I Sverige gikk forespørselen ut til landets 49 universiteter og høyskoler. Av disse svarer kun 11 at de hadde en strategi eller policy på området. 32 oppgir at de ikke har en strategi/policy. 6 læresteder i Sverige svarte ikke på Distums undersøkelse.

I Norge svarer 30 av 60 læresteder at de har en strategi/policy på fjernundervisning og fleksibel læring. Mens bare 22 % av de svenske lærestedene har en strategi har hele 50 % av de norske lærestedene en strategi på fjernundervisning og fleksibel læring. Dersom vi kun ser på de som har svart på undersøkelsene (slik vi har gjort i beskrivelsen og analysen ovenfor), viser resultatene at hele 73 % (30 av 41 læresteder) av de norske lærestedene har en strategi på feltet, mot bare 25 % (11 av 44) svenske læresteder.

Av den svenske undersøkelsen fremgår det at flere av lærestedene planlegger å utvikle en strategi eller policy på feltet. Høsten 2000, da den svenske undersøkelsen ble gjennomført, oppga 15 av lærestedene at de ikke hadde en strategi, men at de arbeidet med det. I Sverige ble det gjennomført en oppdateringsrunde våren 2002. Det var på det tidspunktet ikke skjedd noen nevneverdige endringer i forhold til resultatene i den opprinnelige kartleggingen.

Vi kan derfor slå fast at det er i alle fall er en kvantitativ forskjell mellom de to landene, da lærestedene i Norge i større grad enn i Sverige har formulert en policy eller strategi på fjernundervisning og fleksibel læring.

Når det gjelder en mer kvalitativ forskjell er denne vanskelig å bedømme, da vi kun har lest det norske materialet. Den rapporten som beskriver det svenske materialet ikke er ferdigstilt. Det er i skrivende stund usikkert om den svenske rapporten vil bli utgitt. Undersøkelsen ble som nevnt i kapittel 1 gjennomført av svenske Distum, som nå er nedlagt. SOFF har imidlertid mottatt en foreløpig rapport fra Sverige (foreløpig versjon datert 06.05.01). Av det (foreløpige) svenske utkastet vi har sett, kan vi slå fast at noen punkter er sammenfallende med innholdet i den norske kartleggingen.

For det første er det svært ulike typer dokumenter som er kommet inn som vedlegg både i Norge og Sverige. Noen av dem er informasjonsrike mens andre er lite informative. Et annet viktig fellestrekk ved den norske og den svenske undersøkelsen er motivene for forandring, altså bakgrunnen for å ta i bruk mer fleksible studieformer. Flere av motivene som benyttes som begrunnelse for å

satse på fleksibel læring er sammenfallene, herunder konkurranse, samarbeid og rekruttering som motiv. Videre ser vi at begreper som benyttes i svarbrevene og vedlagte dokumenter i noen grad er felles, for eksempel begrepene fleksibel læring, nettbasert undervisning (nätburen undervisning, webb-baserade utbildning) og fjernundervisning (distansutbildning).

KAP 3 Mulige forklaringer

3.1 Om behov for forklaring

Tittelen på dette kapitlet antyder at det er behov for forklaringer. En av grunnene til dette er at undersøkelsen viser at en betydelig andel av norske læresteder har utformet en strategi eller eksplisitt policy innenfor fleksibel utdanning og fjernundervisning. Videre er det en påfallende forskjell mellom norske og svenske læresteder når det gjelder å ha utformet slike strategier. Mens bare 22 % av de svenske lærestedene har en strategi, har hele 50 % av de norske lærestedene en strategi på fjernundervisning og fleksibel læring. På bakgrunn av likhetene mellom de to nordiske landene, sosialt, kulturelt og teknologisk, skulle en forvente større likhet mellom svenske og norske universiteter og høyskoler, også på dette feltet.

Det er viktig å ha klart for seg hva forskjellen dreier seg om. Forskjellen gjelder i hvilken grad lærestedene i Norge og Sverige har utformet og vedtatt skriftlige strategi- eller policydokumenter som omfatter satsing på fleksibel utdanning og fjernundervisning, samt på hvilken måte dette er fulgt opp gjennom etablering av en organisatorisk struktur. Forskjellen dreier seg altså i utgangspunktet ikke om ulikheter i faktisk aktivitetsnivå og satsing ved lærestedene. Det er fullt mulig for et universitet eller høyskole å ha en omfattende aktivitet innenfor fleksibel utdanning uten at dette er nedfelt i vedtatte strategidokumenter. Dette er mulig for eksempel gjennom det Bates (2000) kaller "den ensomme rytter"-tilnærmingen, dvs. at satsing på dette feltet baserer seg på de enkelte fagpersonenes eget initiativ og innsats, uavhengig av institusjonaliserte tilnærminger og støtteapparat. Slik aktivitet kan være ganske omfattende uten at den kommer til syne i strategiplaner. Vi må altså være forsiktig med å trekke slutninger direkte fra ulikhet når det gjelder strategiutforming til forskjell i faktisk aktivitetsnivå.

Et annet moment som tilsier forsiktighet i å trekke konklusjoner om forskjell i aktivitetsnivå er den prinsipielle forskjellen mellom formulering og implementering av strategi. Formulering av strategi gjelder språklig utforming og beslutning om ideer, visjoner og planer, mens implementering gjelder ressursfordeling, organisering, fordeling av oppgaver, utvikling av kompetanse, etablering av handlingsmønstre osv. Det sier seg selv at implementering ikke følger automatisk av strategiformulering. Implementering krever innsats og oppfølging og vil ta lenger tid enn formuleringsprosessen. En må altså være

forsiktig med å trekke slutninger fra planer til realiteter. En kan generelt forvente at det ofte vil være betydelig avstand mellom det strategi- og policydokumenter sier at en organisasjon vil gjøre og det som faktisk blir gjort. En grunn til dette kan være mer praktiske gjennomføringsproblemer. En annen grunn kan være at organisasjonen ikke ønsker å gjennomføre formulert strategi. Dette kan skje i tilfeller der en organisasjon av hensyn til påtrykk fra omgivelsene må signalisere at en vil satse på et felt som den ikke vil følge opp i praksis. Brunsson (1989) beskriver en situasjon der organisasjoner stilles overfor motstridende krav fra omgivelsene hvor hensyn til virksomhetens effektivitet kommer i konflikt med hensyn til samfunnsmessig legitimitet. Som en løsning kan organisasjonene velge å frikoble hva de faktisk gjør fra det de sier de skal gjøre, dvs. drive med hykleri. Mindre satt på spissen, men kanskje mer vanlig er en situasjon der en organisasjon importerer ideer fra omgivelsene når planer om egen utvikling og strategi formuleres, men at det så skjer en mer gradvis prosess der importerte ideer tilpasses og justeres i forhold til organisasjonens egenart, jf. Røvik (1998). Anvendt på feltet i denne undersøkelsen kan en for eksempel anta at lærestedene står under betydelig press fra omgivelsene om å ta i bruk IKT i sin undervisning og utvikle fleksibel tilbud bl.a. for voksne studentgrupper. Gjennom vedtatte strategier om å satse på IKT-basert fleksibel utdanning, gjerne inspirert fra andre læresteder som oppfattes som ledende på feltet, vil et lærested søke å styrke sin legitimitet ved å framstå som moderne. Samtidig vil slike vedtatte strategier ikke uten videre påvirke undervisningen i nevneverdig grad. Her vil det måtte skje en prosess der de nye ideene prøves i forhold til etablert praksis og etter hvert eventuelt integreres som del av en endret praksis.

Hovedpoenget med det som er anført ovenfor er å understreke det komplekse forholdet mellom formulerte strategier og praksis. Undersøkelsen viser at norske læresteder i betydelig større grad enn svenske har formulert strategier innen fleksibel utdanning og fjernundervisning. Dette kan være en indikasjon på at norske læresteder er langt mer aktive enn svenske læresteder på dette feltet, uten at vi kan trekke slike konklusjoner med sikkerhet.

3.2 Noen tentative forklaringer

Gitt at de klare forskjellene mellom norske og svenske læresteder er riktig, hva kan være mulige forklaringer på dette? En mulig forklaring ligger i det metodiske. Det kan være ulikheter i måten den svenske og den norske undersøkelsen er gjennomført på, ulik forståelse av begrepene som ble benyttet i de to undersøkelsene og ulik tolkning av svarene. Førstnevnte kan vi se bort i fra, da den norske og den svenske undersøkelsen ble gjennomført på nøyaktig samme måte. Brevet vi sendte ut i Norge tok utgangspunkt i brevet Distum sendte ut i Sverige. Når det gjelder andre metodiske utfordringer som begrepsbruk og tolkning av begrepene vises det til kapittel 1.3.3, der dette er

omtalt. Vi vil her se bort fra de metodiske forklaringene (da de er diskutert tidligere) og se på andre mulige forklaringer på forskjellene mellom norske og svenske læresteder.

Tidsfaktoren

Den svenske undersøkelsen ble gjennomført høsten 2000, ca. 9 måneder før den norske undersøkelsen i 2001. Utviklingen skjer så raskt at dette kan gi seg utslag i slike forskjeller i policy/strategi.

Denne forklaringen er avkrefte av Carl Holmberg og Henrik Hansson, tidligere Distum-medarbeidere, som i forbindelse med et foredrag om den svenske undersøkelsen våren 2002 foretok en sjekkrunde som viste at situasjonen ved de svenske lærestedene var uendret i forhold til året før. Tilsvarende sjekkrunde i Norge viser at det har skjedd en ytterligere utvikling når det gjelder strategiarbeid ved de norske lærestedene. Forskjellen mellom svenske og norske læresteder kan dermed synes å være økende i tiden etter de to undersøkelsene.

Høyere aktivitetsnivå medfører større grad av strategiformulering

Hvis norske læresteder har større aktivitet enn svenske læresteder på dette feltet, vil dette kunne medføre større oppmerksomhet om feltet på de enkelte lærestedene, noe som medfører at fjernundervisning og fleksibel utdanning blir omtalt i strategi- og policydokumentene.

Denne forklaringen er ganske enkel. For å kunne underbygge den, må en imidlertid foreta en nærmere komparativ undersøkelse av det faktiske aktivitetsnivået ved norske og svenske læresteder på dette feltet. En slik undersøkelse er ikke gjort. Vi viser ellers til omtale ovenfor av det komplekse forholdet mellom strategiformulering og faktisk aktivitet. Noe som skiller Norge fra Sverige er at vi fortsatt har store frittstående fjernundervisningsinstitusjoner som NKI og NKS som også er aktive innenfor høgre utdanning. I tillegg til noen private høgskoler som Handelshøyskolen BI og Diakonhjemmets høgskole, framstår offentlige læresteder som Høgskolene i Lillehammer, Høgskolen i Sør-Trøndelag og andre samarbeidspartnere innenfor NITOL/Nettverksuniversitetet, samt i ulik grad de fire universitetene som stadig mer aktive institusjoner innenfor fleksibel utdanning og fjernundervisning. Jf. for eksempel kapittel 3 i Støkken m.fl. (2002) som omtaler aktive læresteder i SOFF-sammenheng. Norske læresteders engasjement på dette feltet kan sies å ha økt sterkt i den perioden SOFF har eksistert, dvs. de siste 12 årene, jf. kapittel 2 i Grepperud og Toska (red. 2000). Dette kan muligens ha gitt seg utslag i at mange læresteder

har formulert strategier om virksomhet på feltet. Men som sagt, vi vet ikke nok eksakt om svensk vs. norsk aktivitetsnivå til å si noe sikkert her.

SOFF-varianten

På grunn av SOFFs innsats gjennom 12 år har norske læresteder utviklet en spesielt høy bevissthet om fjernundervisning/ fleksibel utdanning.

Denne forklaringen ville selvsagt være hyggelig for SOFFs vedkommende. Gjennom 12 år har SOFF søkt å stimulere norske læresteder til aktivitet på feltet gjennom tildeling av prosjektmidler, evaluering og informasjonsarbeid. Det er imidlertid vanskelig å underbygge presist hvilke virkninger SOFFs virksomhet har hatt på norsk høgre utdanning. En nordisk ekspertgruppe har foretatt en gjennomgang av erfaringene fra SOFF-støttede prosjekter. Av gruppens rapport (Støkken m. fl. 2002) framgår det at SOFFs prosjektmidler i mange tilfeller har vært av stor betydning for lærestedenes satsing. Det er likevel umulig å dokumentere presist i hvilken grad disse prosjektmidlene har vært utslagsgivende for lærestedenes satsing. Sett i sammenheng med en mulig forklaring ut fra generelt høyere norsk aktivitetsnivå, jf. forrige punkt, kan SOFF-varianten imidlertid inngå som en sannsynlig delforklaring.

Ellers bør det påpekes at en i Sverige har hatt betydelige nasjonale satsninger når det gjelder prosjektmidler innen fjernundervisning, for eksempel 100 mill SEK i prosjektmidler under den såkalte DUKOM-satsingen forut for etableringen av Distum i 2000.

En norskehistorievariant

Undersøkelsen viser bare at norske læresteder er flinkere til å snakke om hva de skal gjøre, men hva gjør de i praksis? Jf. henvisningen til Brunsson (1989) ovenfor, som beskriver en situasjon der organisasjoner stilles overfor motstridende krav fra omgivelsene der hensyn til virksomhetens effektivitet kommer i konflikt med hensyn til samfunnsmessig legitimitet. Som en løsning kan organisasjonene velge å frikoble hva de faktisk gjør fra det de sier de gjør, dvs. drive med hykleri. Norske læresteder er muligens verre til å bløffe enn svenske læresteder? På SOFFs 10-års konferanse holdt for eksempel Gunnar Grepperud et foredrag med tittelen "Angst og bløff i norsk fjernundervisning."

Denne noe humoristiske forklaringen vil kreve meget omfattende undersøkelser for å underbygge. I tillegg til å undersøke utbredelsen av formulerte strategier må en foreta undersøkelser av faktisk aktivitetsnivå ved norske og svenske læresteder. Hvis det viser seg at norske læresteder har langt mer "strategiformulering pr. faktiske aktivitet", er dette en indikasjon på større grad av bløff i norsk enn i svensk høgre utdanning. Dette vil i så fall kreve forklaring.

Vi ser bort fra mer tvilsomme forklaringer basert på tanker om folkekarakter av typen "nordmenn er mer skrytende og bløffende enn svenskene, som på sin side er mer nøktern og ærlig". En slik forskjell ville kunne forklares ut fra mulig ulikhet i press fra omgivelsene mot henholdsvis norske og svenske læresteder i forhold til å måtte legitimere seg selv ved å vise til satsing på fleksibel utdanning og fjernundervisning.

Utdanningspolitisk kontekst

I en litt mer seriøs tone kan en muligens forklare forskjellen ut fra ulik utdanningspolitisk kontekst: Det er mulig at norske læresteder i større grad har utviklet strategi/policy innen fjernundervisning og fleksibel utdanning fordi de i de siste årene har vært utsatt for et sterkere trykk fra samfunnets side om å gjøre noe på dette feltet enn det svenske læresteder har opplevd. Særlig i tilknytning til Kompetansereformen og i diskusjonen i kjølvannet av NHOs innspill i 1997 om åpent universitet, har krav og trusler blitt rettet mot norske læresteder, både fra det politiske system og fra organisasjonene i arbeidslivet. Sterkere press mot norske læresteder om å legitimere seg selv i forhold til fjernundervisning og fleksibel utdanning kan ha bidratt til at flere norske enn svenske læresteder har tematisert dette feltet i sine strategi- og policydokumenter.

Fra norsk side kan denne forklaringen virke plausibel. Fra SOFFs ståsted har vi erfart en stor endring de siste fem årene når det gjelder norske universiteter og høgskolers opptatthet av SOFFs virkefelt. Den nye "strategiske oppmerksomhet" om feltet synes primært å være et resultat av utviklingstrekk utenfor lærestedene, så som utviklingen av Internett og krav fra politikere og arbeidsliv om økt innsats innenfor livslang læring. I denne sammenheng vil vi særlig peke på den store etter- og videreutdanningsreformen, Kompetansereformen, som en viktig utdanningspolitisk pådriver for økt satsning på fleksible utdanningsformer i norsk høgre utdanning. Når det gjelder Kvalitetsreformen, synes denne å være noe mer diffus med hensyn til fleksibel utdanning og fjernundervisning. Uansett, vi mangler nok innsikt i den utdanningspolitiske kontekst i Sverige for å kunne fastslå noe sikkert. Internettets framvekst er i like stor grad et element i Sverige. I tillegg er livslang læring også et sentralt spørsmål i svensk utdanningspolitikk. Ut over eventuelle ulikheter i kontekst, er også de interne forhold ved lærestedene mulige elementer i en forklaring. Her må en i så fall se på forskjeller mellom norske og svenske universiteter og høgskoler når det gjelder historie, intern kultur, grad av autonomi vs. statsdominans osv. for å finne mulige forklaringer på forskjellene som framkommer av den norske og den svenske undersøkelsen. Dette vil kreve

en meget omfattende undersøkelse som går langt ut over denne undersøkelsens enkle design.

3.3 Avslutning

Det at norske læresteder er ”flinkere på strategiformulering” innebærer som nevnt ikke nødvendigvis at aktiviteten er spesielt høyere enn ved svenske læresteder innen fleksibel utdanning og fjernundervisning. Samtidig vil vi heller ikke påstå at de norske lærestedene driver frikobling og hykleri som Brunsson skriver om. Muligens har norske læresteder generelt også høyere aktivitet innen fleksibel utdanning og fjernundervisning enn svenske læresteder, og muligens har SOFF bidratt til et slikt aktivitetsnivå. Generelt er det imidlertid en ting er å formulere planer, det tar mer tid å implementere dem. Ikke minst i organisasjoner dominert av profesjonelle med stor grad av autonomi slik som høgre læresteder, er implementering av vedtatte strategier en utfordring, jf. bl.a. Mintzberg (1983). Her antar vi at utfordringene er like store ved svenske som ved norske læresteder.

De svenske og norske undersøkelsene bygger på materiale fra i fjor og i forfjor. Både i Sverige og Norge er det foretatt oppfølgende informasjonsinnhenting om situasjonen i 2002. Disse etterundersøkelsene viser at situasjonen er uendret i Sverige, jf. Carl Holmbergs foredrag på SOFFs Svalbard-konferanse i mai 2002 (foredraget er lagt ut på SOFFs nettsider). I Norge viser det seg at noen flere læresteder har utviklet strategier på området. Situasjonen i Norge og Sverige synes ikke å være endret i betydelig grad, men om et år eller to har kanskje dette endret seg. I Sverige er det i år fordelt 211 millioner SEK til utvikling av fleksible utdanningstilbud, i tillegg til at Nätuniversitetet er etablert som en nasjonal satsing. Kanskje den undersøkelsen vi har presentert her var siste gang norske læresteder kunne sies å ligge foran sine svenske kolleger innen fleksibel utdanning og fjernundervisning, men at dette snart er historie....

KAP 4 Oppsummering av svar fra lærestedene

Gjennom brev fra SOFF av 03.05.01 ble følgende læresteder forespurt om hvilken strategi/policy de hadde på fjernundervisning og fleksibel læring, og om de hadde formulert en organisatorisk struktur for å implementere denne strategien:

1) Statlige institusjoner

- universitetene
- de statlige høyskolene
- de vitenskapelige høyskolene
- andre statlige høyskoler

2) Frittstående/private høyskoler

Følgende institusjoner svarte på undersøkelsen sommeren 2001:

Universitetet i Bergen*

Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet*

Universitetet i Oslo*

Universitetet i Tromsø*

Høgskolen i Agder*

Høgskolen i Akershus

Høgskolen i Bergen*

Høgskolen i Bodø

Høgskolen i Buskerud*

Høgskolen i Finnmark*

Høgskolen i Gjøvik*

Høgskolen i Hedmark*

Høgskolen i Lillehammer*

Høgskolen i Molde

Høgskolen i Nesna*

Høgskolen i Nord-Trøndelag*

Høgskolen i Oslo*

Høgskolen i Sogn og Fjordane

Høgskolen Stord/Haugesund*

Høgskolen i Sør-Trøndelag*

Høgskolen i Telemark*

Høgskolen i Tromsø*

Høgskolen i Vestfold*

Høgskolen i Volda*
Høgskolen i Østfold*
Høgskolen i Ålesund*

Norges handelshøgskole*
Norges idrettshøgskole*
Norges landbrukshøgskole*
Norges musikkhøgskole*
Norges veterinærhøgskole

Kunsthøgskolen i Oslo
Politihøgskolen i Oslo

Diakonhjemmets høgskole
Diakonissehjemmets høgskole
Det teologiske menighetsfakultet*
Norsk læringsakademi, lærerhøgskolen*
Norsk læringsakademi, vitenskapelig høgskole*
Dronning Mauds Minne
Handelshøgskolen BI
NKI

(* Svarbrev med vedlegg)

I tillegg har noen av lærestedene som ikke svarte på henvendelsen i 2001 svart på oppdateringsrunden i 2002. Disse er ikke tatt med i analysen i denne rapporten (bortsett fra der oppdateringsrunden, og eventuelle endringer fra året før er nevnt). Svarene fra oppdateringsrunden er notert i tabellene nedenfor (kun tatt med for de institusjonene som har påpekt endringer fra året før).

Se tabell neste side.

Har dere ved deres lærested formulert en policy eller strategiplan for området fjernundervisning/fleksibel læring?

INSTITUSJON	POLICY/ STRATEGI	KOMMENTAR
<u>Universitetene</u>		
Universitetet i Bergen	Ja	Strategi fremkommer av UiBs strategiske plan for UiB 2000-05, og gjennom dokumentet "Fleksibel læring på den Virtuelle Campus". Sistnevnte dokument er en innstilling fra et utvalg oppnevnt av Universitetsdirektøren for å vurdere tiltak for å styrke UiBs posisjon innen IKT-basert læring.
Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet	Ja	Fjernundervisning og fleksibel undervisning er viktige elementer i flere av NTNUs strategier for å forbedre undervisningen, for ordinære studier, for fu og for evu: Strategi- og handlingsplan for NTNUs evu virksomhet 1998-2003, IT-strategi for NTNU 2001-05, undervisningsstrategi for NTNU fram mot 2010. IKT er ett av NTNUs fem satsingsområder.
Universitetet i Oslo	Ja	Arbeides med et initiativ overfor Det akademiske kollegium ved UiO, hvor det argumenteres for at det må utarbeides en overordnet visjon-/strategiplan for fleksibel læring ved UiO. Strategi kan leses ut fra andre dokumenter ved UiO, som "Handlingsplan for evu ved UiO (1997)", "Strategisk plan for InterMedia 1999-2002" og "Rammeplan: Digitale læringsomgivelser". Oppdateringsrunden 2002: En styringsgruppe oppnevnt av Universitetsdirektøren har utarbeidet innstillingen: <i>Fleksibel læring ved Universitetet i Oslo. Strategisk plan 2003 - 2007</i> . Behandles i Det akademiske kollegium 5. nov. 2002.

Universitetet i Tromsø	Ja	Strategi nedfelt i Policydokument for området fu og fleksibel læring: " <i>Bedre læring for nye tider</i> " (1995). I tillegg er Strategiplan for videreutdanning ved Universitetet i Tromsø (vedtatt i 2001) sentral i arbeidet med fjernundervisning og fleksibel undervisning.
------------------------	----	---

<u>De statlige høgskolene</u>		
Høgskolen i Agder	Ja	I strategisk plan for HiA 2000-06, samt egen tiltaksplan for nettundervisning og fleksibel læring (tiltaksplanen gjelder ut 2002).
Høgskolen i Akershus	Ja	I HiAks overordna strategiske plan for 2001 - 2005. Høgskolen arbeider også med utvikling av en egen strategisk plan for området. I tillegg har høgskolens Avd for lærerutdanning utarbeidet en plan for IKT i lærerutdanningen (i tråd med UFDs satsing på området).
Høgskolen i Bergen	Ja	Fjernundervisning og fleksibel læring er en del av overordnet strategisk plan for høgskolen. I tillegg har Avd for lærerutdanning (som er en av tre avd ved HiB) sin egen plan for IKT. Oppdateringsrunde 2002: Høgskolen er i ferd med å utarbeide en egen IKT-plan som forventes behandlet før nyttår.
Høgskolen i Bodø	Nei	Arbeider med en utforming av strategi på området. Sier ikke noe om fu og fleksibel læring er nedfelt i overordnet strategisk dokument for høgskolen.
Høgskolen i Buskerud	Ja	Strategien er integrert i HiBus strategiplan for 2001-05 (Grunnlagsdokument).

Høgskolen i Finnmark	Nei	Arbeider med utarbeidelse av strategiplan for hele virksomheten. Fu og fleksibel læring vil bli berørt i denne planen. Høgskolestyret og høgskolens ledelse har pekt ut fleksibel læring som ett av satsingsområdene ved HiF.
Høgskolen i Gjøvik	Ja	I høgskolens strategiplan "Mot år 2001". Arbeidet i 2001 med ny strategiplan der fu og fleksibel læring inngår.
Høgskolen i Harstad		Ikke svart på undersøkelsen
Høgskolen i Hedmark	Ja	I institusjonens strategiske plan for 2000-2004 (strategisk satsing) og gjennom PITBULLs handlingsplan.
Høgskolen i Lillehammer	Ja	Nedfelt i strategisk plan for HiL og i handlingsplaner for de respektive avdelinger (herunder handlingsplan for SELL). En revidert versjon av HiLs strategiske plan var på undersøkelsestidspunktet ute på høring.
Høgskolen i Molde	Nei	Har ikke formulert en egen strategi for området. Fremkommer ikke om fjernundervisning og fleksibel læring er en del av skolens strategi (for eksempel i overordnet strategidokument). Oppdatering 2002: Det er nedfelt i strategiplanen for høgskolen at de vil ta i bruk nettbasert undervisning for å nå ut til nye studentgrupper og nye studiesteder
Høgskolen i Narvik		Ikke svart på undersøkelsen i 2001. Oppdatering 2002: Har formulert strategi om etter- og videreutdanning i høgskolens strategiplan for 2002-06. Har startet arbeide med å lage handlingsplaner relatert til strategi i overordnet plan. I disse planene vil tiltak innen fjernundervisning og fleksibel læring vektlegges spesielt.

Høgskolen i Nesna	Ja	Egen strategiplan for fjernundervisning og fleksibel læring. I tillegg har de fleste seksjoner ved høgskolen innebygget bruk av IKT i sine årsplaner. Særlig arbeidet med dette i lærerutdanningen (jf UFDs satsing på IKT i lærerutdanningen).
Høgskolen i Nord-Trøndelag	Ja	Strategiplan for lærerutdanningen ved HiNT "Plan for IKT i lærerutd, 2001-03: Integrering av IKT i faginnhold og læringspraksis. I tillegg er det utarbeidet en intern rapport for fremtidig bruk av HiNT-veven. Noen generell strategiplan for HiNT som enhet finnes ikke.
Høgskolen i Oslo	Ja	I strategiplan for 2001-03, der er fjernundervisning og fleksibel undervisning fremhevet som overordnet satsing for planperioden. Oppdateringsrunde 2002: HiO har nedsatt et E-læringsstrategiutvalg som skal levere en innstilling innen utgangen av 2002.
Høgskolen i Sogn og Fjordane	Nei	Fremgår ikke om fjernundervisning og fleksibel læring er nedfelt i høgskolens strategiplan eller annet overordnet dokument. Arbeider ut fra policy om å imøtegå behovet for fjernundervisning og fleksibel undervisning (bl.a. gjennom desentrale studier og bruk av IKT). Oppdatering 2002: Både i Strategiplanen (2002- 05) og i Budsjettdokumentet for HSF er det påpekt at fleksible studieprogram er et nytt satsingsområde.
Høgskolen i Stavanger		Ikke svart på undersøkelsen
Høgskolen Stord/Haugesund	Ja	Nedfelt i overordnet strategisk plan (planen skal revideres, men fokus på IKT vil ha lik eller kanskje økt betydning).

Høgskolen i Sør-Trøndelag	Ja	I høgskolens strategiske plan for 2000-2010. Også nevnt i serviceerklæringen for HiST, Kompetanseutviklingsplan for IKT-området 2000-03 (Avd. for lærerutdanning og tegnspråk) og i måldokument 2000-04 (Avdeling for teknologi).
Høgskolen i Telemark	Ja	I strategisk plan for 2000-04. Som oppfølging til strategisk plan er det utarbeidet en egen handlingsplan for fleksibel læring for perioden 2001-04. Oppdateringsrunden 2002: Strategisk plan 2000-04 er (i tillegg til handlingsplan for fleksibel læring) fulgt opp av handlingsplan for studiekvalitet som trekker forbindelsen mellom studiekvalitet og fleksibilitet og IKT-støttede studentaktive læringsformer.
Høgskolen i Tromsø	Nei	Arbeider med det. Er i starten på en prosess der en er i ferd med å utvikle en felles strategi for bruk av IKT i læringsprosessen. Foreløpig ikke eksplisitt utviklet i en felles overordnet strategiplan, men nedfeller seg implisitt i øvrige plandokumenter. Oppdatering 2002: Høgskolen i Tromsø har hittil valgt å ikke ha en felles plan for fleksibel læring. Begynner imidlertid å få så bred erfaring med fleksibel læring og bruk av IKT, at det er et aktuelt tema hvorvidt de skal utvikle en egen plan.
Høgskolen i Vestfold	Ja	Nedfelt i høgskolens langsiktige plan 2000-2004.
Høgskolen i Volda	Nei	Arbeider med det - muligens en plan klar i løpet av høsten 2001. Oppdatering 2002: Har formulert en policy. Policyen er nedfelt i høgskolens strategiplan.

Høgskolen i Østfold	Ja	Formulert i høgskolens strategiske plan for 2000-03 og i de konkrete handlingsplaner for de fortløpende år. Arbeider med utarbeidelse av en egen strategiplan for IKT og læring.
Høgskolen i Ålesund	Ja	Formuleringer i strategiplanen om at dette skal være et satsingsområde for høgskolen.
Samisk høgskole		Ikke svart på undersøkelsen i 2001. Svarer på oppdateringsrunden i 2002 at de har en overordnet plan for IKT i læring og undervisning.

<u>De vitenskapelige høgskolene</u>		
Arkitekthøgskolen i Oslo		Ikke svart på undersøkelsen
Norges handelshøgskole	Ja	NHHs strategi på området er beskrevet i strategidokumentet "Kunnskap for verdiskapning og god samfunnsstyring" (ikke vedlagt, min kommentar). Skal også utarbeide en handlingsplan for bedre utnyttelse av ny teknologi for informasjonsbehandling og kommunikasjon.
Norges idrettshøgskole	Nei	Ikke formulert strategi/policy for området. Arbeider med utvikling av e-læringsstrategi for høgskolen (ikke klar på det tidspunktet undersøkelsen ble gjennomført). Da oppdateringsrunden ble gjennomført i september 2002 hadde NIH formulert en strategi for området. Planen skal styrebehandles i november 2002.
Norges landbrukshøgskole	Ja	Strategisk plan for NLH for 1999-2004 (overordnet strategidokument) og Strategiplan for fleksibel undervisning 1997-2001. Har i tillegg utarbeidet en IKT-strategi for perioden 2001-03.
Norges musikkhøgskole	Ja	Strateginotat "Bruk av IKT ved Norges musikkhøgskole".

Norges veterinærhøgskole	Nei	Ikke utarbeidet strategi for området, heller ingen plan om det i nær fremtid.
--------------------------	-----	---

Andre statlige høgskoler		
Kunsthøgskolen i Bergen		Ikke svart på undersøkelsen
Kunsthøgskolen i Oslo	Nei	Ingen strategi og heller ingen planer om dette i nær fremtid.
Polithøgskolen i Oslo	Nei	Ingen planer på området på nåværende tidspunkt.

Private høgskoler		
Diakonhjemmets høgskole	Ja	H-97 utarbeidet et notat "Utvikling av fleksibel læring og undervisning ved Diakonhjemmets høgskolesenter". På bakgrunn av notatet ble det laget en plan som ble vedtatt av Fjernundervisningsutvalget og godkjent av Rektor. Arbeider med utvikle strategi for området. Oppdateringsrunde 2002: Strategiplan/handlingsplan ferdigstilles før årsskiftet med innstilling til de styrende organer.
Menighetssøsterhjemmets høgskole		Ikke svart på undersøkelsen
Betanien sykepleierhøgskole		Ikke svart på undersøkelsen
Høgskolen for Diakoni og Sykepleie		Ikke svart på undersøkelsen
Diakonissehjemmets høgskole	Nei	Ingen strategi på området.
Rogaland vernepleierhøgskole		Ikke svart på undersøkelsen

Det teologiske menighetsfakultet	Ja	Ikke nedfelt i egne dokumenter, men inngår som elementer i overordnet Virksomhetsplan for perioden og Arbeidsplan for 2001.
Misjonshøgskolen		Ikke svart på undersøkelsen
Norsk lærerakademi, lærerhøgskolen	Ja	Strategi for FLUT-konseptet (Fleksibel Utdanning).
Norsk lærerakademi, vitenskapelig høgskole	Ja	I Handlingsplan for perioden 2001-03.
Dronning Mauds Minne	Ja	Har ikke nedfelt strategi i en egen plan, har likevel en policy for hvordan de arbeider med å utvikle IKT ved høgskolen. Oppdatering 2002: Har startet to kull med IKT-støttet førskolelærerutdanning over 4 år Erfaringene fra ovennevnte inngår i et mer langsiktig arbeid med å innføre IKT-støttede læringsmetoder også til studiene på campus. Denne utprøvingen er ennå ikke startet.
Rudolf Steinerhøyskolen		Ikke svart på undersøkelsen
Den norske eurytmihøyskole		Ikke svart på undersøkelsen
Barratt Due, høyskoleavd.		Ikke svart på undersøkelsen
Den norsk Balletthøyskole		Ikke svart på undersøkelsen
Bergen Arkitekt Skole		Ikke svart på undersøkelsen

Handelshøyskolen BI	Ja	<p>I BIs strategidokument for 2000-02 er IKT pekt ut som ett av tre satsingsområder. I tillegg til skolens overordna strategidokument har Senter for nettstudier eget strategidokument der e-læring står sentralt.</p> <p>Oppdatering 2002: I BIs strategidokument for 2000-02 var IKT pekt ut som ett av tre satsingsområder. I BIs nye strategi mot 2005 er det felt ut et eget punkt om læringsfilosofi og læringsmiljø, der nye læringsformer fortsatt vil stå sentralt.</p>
Norges Varehandelshøyskole		Ikke svart på undersøkelsen 2001. Nå del av Handelshøyskolen BI – se ovenfor.
Mediehøgskolen		Ikke svart på undersøkelsen
Den polytekniske høgskolen/NKI	Ja	Har policy/strategi for fjernundervisning og fleksibel læring.
NKS		Ikke svart på undersøkelsen i 2001. Svarer på oppdateringsrunden i 2002: Har en strategi for fjernundervisning (gjeldende for 2002-2003)

Er det etablert en organisatorisk struktur på lærestedet for å implementere denne policy/strategi?

INSTITUSJON	IMPLEMENTERING AV STRATEGI	KOMMENTAR
Universitetene		
Universitetet i Bergen	Ja	SEVU opprettet i 1989. Prøveperiode frem til 1993, permanent etter det. I dag underlagt Forsknings- og utdanningsavdelingen v/UiB. I tillegg er andre enheter sentrale innen feltet: Universitetets mediesenter (UMS), Nettverk for videreutdanning Bergen (samarbeid UiB, HiB og NHH om evu-tiltak).
Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet.	Ja	NTNU-videre (seksjon for fjernundervisning, evu). Prosjektet "IKT og læring" (etablert av studieavdelinga), "Laboratorium for IKT og læring" (tverrfakulær forskningsavdeling under program for lærerutdanning).
Universitetet i Oslo	Ja	UNIVETT (Universitetets videre- og etterutdanning), USIT (DML-gr), InterMedia (forskningsavd), UNIPED og FFF (Forum for fleksibel læring). I tillegg er det etablert strukturer lokalt ved fakulteter og fagmiljøer for å støtte opp under arbeidet lokalt. Oppdateringsrunden 2002: Organisatorisk struktur som beskrevet ovenfor. Hvorvidt det vil skje endringer rent organisatorisk som en konsekvens av de vedtakene som vil bli fattet i novembermøtet i kollegiet, er ennå uklart.
Universitetet i Tromsø	Ja	U-VETT (Universitetets videre og etterutdanning). Enhet direkte under universitetsstyret. Organisatorisk plassering understreker betydningen universitetsstyret tillegger dette arbeidsfeltet. U-VETT har et særlig ansvar for videreutdanningsoppgaven.

De statlige høgskolene		
Høgskolen i Agder	Ja	<p>Oppretting av sentralt ressurscenter i fellesadministrasjonen (fra 01.10.01) (org. i første omgang som prosjekt). Bemannes med medarbeidere fra IT-tjenesten, bibliotek, fagavdelingene og leder/adm. 5,25 årsverk/still. Samlet vil 10-12 personer knyttes til ressurscenteret.</p> <p>Oppdatering 2002: IKT ressurscenter er opprettet, med daglig leder i 100%stilling. Videre skal senteret bemannes som tidligere beskrevet. 3 stipendiater skal yte pliktjenesten sin inn mot senteret.</p>
Høgskolen i Akershus	Ja	<p>Har opprettet et utvalg som arbeider med en plan for helhetlig IKT-strategi for høgskolen. Utvalget skal også sørge for at det etableres en infrastruktur for oppfølging og koordinering av skolens IKT-satsing.</p>
Høgskolen i Bergen	Ja	<p>Høgskolen har nedsatt en arbeidsgruppe som skal gi innspill til ledelsen på dette området. I tillegg er det utnevnt et utvalg som skal arbeide med valg av studiestøttesystem og strategi for fleksible læringsformer.</p> <p>Oppdatering 2002: Det er nedsatt en arbeidsgruppe som arbeider med koordinering av pedagogisk utviklingsarbeid innen bruk av IKT. I forbindelse med Kvalitetsreformen vil det bli vurdert opprettet en egen etter- og videreutdanningsenhet. Fra faglig hold er det fremmet ønske om å bygge opp en pedagogisk ressursenhet som kan bistå fagpersoner.</p>
Høgskolen i Bodø	Ja	<p>Har tilsatt en koordinator for fleksibel læring. Koordinatoren har som oppgave å veilede og hjelpe fagpersonalet til å planlegge og gjennomføre fleksible studietilbud.</p>

Høgskolen i Buskerud	Ja	Arbeidsgruppe nedsatt i 1999. Avga rapport "Utarbeiding av forslag til høgskolens fremtidige anvendelser av nye læringsformer og fjernundervisning hvor IT er et spesielt virkemiddel". Arbeidet ble videreført i prosjektet "Tilrettelegging av læring på web". Arb.gr. fungerer som støtteapparat. Arb.gr. arb med felles strategi for økt tilnærm av nettb.underv.
Høgskolen i Finnmark	Ja	H-99 opprettet HiF enhet for fleksibel og livslang læring. Enheten fikk navnet HiF Kurs. Først etablert som prøveprosjekt for periode på 2 år. Det er nå vedtatt å gjøre enheten permanent når prosjektperioden utløper.
Høgskolen i Gjøvik	Ja	Rådgiver for fjernundervisning tilsatt i 75 % stilling. Skal også benyttes mot nettbasert undervisning. Skal opprette en tverrfaglig e-læringsgruppe på 9 personer for å styrke arbeidet med e-læring. Gruppen skal gi innspill til arbeidet med strategiplanen for fjernundervisning og fleksibel læring (til strategiplanutvalget). Oppdateringsrunden 2002: Den tverrfaglige e-læringsgruppen var bare en midlertidig gruppe under Strategiplanarbeidet. I dag tas fjernundervisningsbiten hånd om av en etter- og videreutdanningssenhet.
Høgskolen i Harstad		Ikke svart på undersøkelsen
Høgskolen i Hedmark	Ja	Egen prosjektgruppe, PITBULL (Prosjekt IT Brukt i Undervisning og Livslang Læring). Nedsatt for 2 år. Etter det skal prosjektgruppa anbefale hvordan tjenester og satsinger skal organiseres i fremtiden.
Høgskolen i Lillehammer	Ja	SeLL (Senter for livslang læring) ble etablert i 1990 og har i dag 24 ansatte. I tillegg er det opprettet et 3-årig prosjekt Mediepedagogisk senter som skal fremme forskningsaktivitet på feltet.

Høgskolen i Molde	Ja	Høgskolen har en egen Enhet for utadrettet virksomhet (EUV). Enheten arbeider med fu-tilbud. Det er også nedsatt et utvalg som drøfter spørsmål knytta til valg og implementering av portalløsning for nettbasert undervisning.
Høgskolen i Narvik		Ikke svart på undersøkelsen i 2001. Oppdatering 2002: Etablert stilling for å koordinere arbeidet Vedrørende etter- og videreutdanning og fjernundervisning. Utviklingsarbeid/ faglig arbeid foregår ute på instituttene.
Høgskolen i Nesna	Ja	Tilsatt IKT-koordinator jan-01.
Høgskolen i Nord-Trøndelag	Nei	Ingen kommentar til svaret.
Høgskolen i Oslo	Ja	PUS (Pedagogisk UtviklingsSenter) og SEVU (Senter for etter- og videreutdanning). Førstnevnte har ansvar for policy/strategi og implementering innen området IKT og læring samt pedagogisk utviklingsarbeid. SEVU er HiOs sentrale enhet for etter- og videreutdanning og oppdragsvirksomhet. Oppdateringsrunden 2002: HiO opprettet 01.01.02 Seksjon for læringsmiljø. Seksjonen består av PUS, SEVU, AV-tjenesten og Høyskolebibl.
Høgskolen i Sogn og Fjordane	Ja	"Informasjonstjenesten" - bibliotek og IT-tjenester, informasjonsarbeid og AV/kopiering ble høsten 1999 organisert sammen i en enhet. Enheten har ansvar for støttetjenester mot undervisningsaktivitet og infoarbeid, samt kompetansetiltak mot ansatte.
Høgskolen i Stavanger		Ikke svart på undersøkelsen

Høgskolen Stord/Haugesund	Ja	Implementering av strategi gjennom a) IKT-prosjekt og b) Knutepunktutvalg. Lærerutdanningen er de som er kommet lengst med dette arbeidet - ansatt en person med koordinering av IKT-basert læring som sitt arbeidsområde. HSH vil arbeide mer med implementering av strategien i tiden fremover, da det er behov for mer samarbeid både internt og med andre utdanningsinstitusjoner.
Høgskolen i Sør-Trøndelag	Ja	Høgskolen har et felles IT-utvalg og prosjekter tilrettelegger infrastrukturen. Høgskolen har en desentralisert struktur. Avdelingene har ansvar for å følge opp strategisk plan og dermed fjernundervisning og fleksibel læring. Avdelingene har valgt å møte dette på ulike måter, for eksempel har avdeling for tekn. etablert en seksjon for ekstern virksomhet, mens avdeling for lærerutdanning har etablert en vev-redaksjon, en teamledelse og faglige prosjektledere.
Høgskolen i Telemark	Ja	Det er etablert et prosjekt for å sikre tilstrekkelig framdrift og koordinering av fleksibel læring i første året av planperioden. EVU-leder vil være prosjektleder for dette prosjektet. Oppdatering 2002: Det er nå etablert en ressursgruppe som har ansvar for å følge opp tiltakene i handlingsplanen. Gruppen har en koordinator på institusjonsnivå, og en ressursperson på hver avdeling.
Høgskolen i Tromsø	Nei	Kun uformelle nettverk for erfaringsutvikling og evaluering. Oppdatering 2002: På Avdeling for lærerutdanning er det tilsatt en prosjektleder og brukerstøtte i forbindelse med "IKT i skolen". Det er også tilsatt en person i full stilling som brukerstøtte i forbindelse med ClassFronter.
Høgskolen i Vestfold	Nei	Ikke etablert en egen organisatorisk struktur for utvikling og drift av slik virksomhet.

Høgskolen i Volda	Ja	<p>Tilsatt prosjektmedarbeider (for 2 år) som arbeider med IKT-basert etter- og videreutdanning, og konsulent i 50% stilling med ansvar for nettbasert studieadministrasjon.</p> <p>Oppdatering 2002: Høgskolens Kontor for etter- og videreutdanning (KEV) er tillagt et koordineringsansvar og KEV-leder er utpekt til å være kontaktperson i SOFF-nettverket. KEV har også et prosjekt gående (Pronett), som omhandler strategier og modeller for nettbasert læring.</p>
Høgskolen i Østfold	Ja	<p>Styret har nedsatt noen utvalg som følger opp de strategi- og handlingsplaner som til enhver tid innbefatter området: a) Program for utdanning, læring og studiekvalitet, b) FoU-utvalg og c) EVU-utvalg. I tillegg etablert et prosjekt knytta opp mot implementering av IKT i undervisninga : "Om LITT - omstillingsarbeid knytta til IKT og undervisning", samt prosjekt mot IKT i lærerutdanning.</p>
Høgskolen i Ålesund	Ja	<p>Har i flere år hatt en egen stiftelse for etter- og videreutdanning, men i inneværende årer denne lagt på is og dette arbeidet er overført til en intern enhet (SEVI) ved høgskolen. Etter hvert har ansvaret for dette arbeidet blitt mer lagt ut på avdelingene.</p>
Samisk høgskole		<p>Ikke svart på undersøkelsen i 2001. Svarer på oppdateringsrunden i 2002 at Arbeidet med fleksibel læring er en integrert del av høgskolens faglige virksomhet. Arbeidet tilligger derfor alle. Høgskolen har en egen stilling for IKT i Lærerutdanningen.</p>

De vitenskapelige høgskolene		
Arkitekthøgskolen i Oslo		Ikke svart på undersøkelsen
Norges handelshøgskole	Ja	Prosjekt etablert: Skal etablere forutsetninger for bruk av IKT for å understøtte læringsprosesser, samt å bidra til å gjøre undervisningen mer tilgjengelig, brukerorientert og fleksibel. Arbeider også med valg og implementering av læringssystem/studentstøttesystem for NHH.
Norges idrettshøgskole	Ja	NIH har etablert et prosjekt som skal arbeide med utviklingen av e-læring ved høgskolen – se på høgskolens videre utvikling vedrørende e-læring, bruk av Internett og intranett.
Norges landbrukshøgskole	Ja	Prosjektstyringsgruppe for fleksibel undervisning 1996-2000. Gruppen hadde som oppgave å stimulere og tilrettelegge for bruk av IKT i undervisning. I dag er arbeidet med å implementere strategien for fleksibel undervisning integrert i øvrig kvalitets- og utviklingsarbeide knyttet til etter- og videreutdanning, kandidatutdanning og praktisk-pedagogisk utdanning. Praktisk tilrettelegging ivaretas gjennom samarbeid mellom studieavdelingen., SEVU, instituttene og IT-avdelingen.
Norges musikkhøgskole	Nei	Men har oppnevnt en av de ansatte som høgskolens ansvarlige innenfor fagfeltet.
Norges veterinærhøgskole	Nei	Svarer ikke på spørsmålet, med siden svaret er nei på spørsmål 1 antas det å være det samme her.

Andre statlige høgskoler		
Kunsthøgskolen i Bergen		Ikke svart på undersøkelsen
Kunsthøgskolen i Oslo	Nei	
Politihøgskolen	Nei	

Private høyskoler		
Diakonhjemmets høyskole	Ja	Høyskolen har et eget Fjernundervisningsutvalg. Etablert en egen (ny) stilling for fjernundervisningskonsulent ved Høyskolesenteret. Oppdateringsrunde 2002: Fjernundervisningskonsulent tiltrådte ved årsskiftet. I Strategiplanen vil det bli foreslått opprettet en sentral enhet/ressurscenter for fleksible studier.
Menighetssøsterhjemmets høyskole		Ikke svart på undersøkelsen
Betanien sykepleierhøyskole		Ikke svart på undersøkelsen
Høyskolen for Diakoni og Sykepleie		Ikke svart på undersøkelsen
Diakonissehjemmets høyskole	Nei	
Rogaland vernepleierhøyskole		Ikke svart på undersøkelsen
Det teologiske menighetsfakultet	Nei	
Misjonshøyskolen		Ikke svart på undersøkelsen
Norsk lærerakademi, lærerhøyskolen	Ja	Tidligere felles enhet (Pedagogisk senter, oppløst 01.01.00) for NLA lærerhøyskolen og NLA vitenskapelig høyskole. Nå lagt til leder for evu. Det faglige ansvaret ligger hos den enkelte fagseksjon.
Norsk lærerakademi, vitenskapelig høyskole	Ja	Liten institusjon - organisatorisk struktur beskjedent, men klar: Ped.konsulent v/kurs- og konferanseavdelingen koordinerer arbeidet innen fleksibel utdanning. Faglærere legger ut hver sine forelesninger, svarer på spørsmål etc.
Dronning Mauds Minne	Ja	Etablert et lærerteam som arbeider i forhold til IKT i førskolelærerutdanning. Tilsatt en IKT-koordinator som tilrettelegger arbeidet med å få førskolelærerstudiet i gang. Nedsatt IT-utvalg.

Rudolf Steinerhøyskolen		Ikke svart på undersøkelsen
Den norske eurytmihøyskole		Ikke svart på undersøkelsen
Barratt Due, høyskoleavd.		Ikke svart på undersøkelsen
Den norsk Balletthøyskole		Ikke svart på undersøkelsen
Bergen Arkitekt Skole		Ikke svart på undersøkelsen
Handelshøyskolen BI	Ja	BI Fjernundervisningen, nå Senter for nettstudier, ble etablert av BI i 1989 som eget prosjekt. I 1992 ble senteret en selvstendig forretningsenhet innen BI. Startet i tillegg et toårig prosjekt i mars-01 "På nett" der formålet er å integrere IKT i aktiviteter og supplere klasserommet med en virtuell læringsarena. Oppdatering 2002: Prosjektet "På nett" vil bli videreført i 2003.
Norges Varehandelshøyskole		Ikke svart på undersøkelsen i 2001. Nå del av Handelshøyskolen BI – se ovenfor.
Mediehøgskolen		Ikke svart på undersøkelsen
Den polytekniske høyskolen/NKI	Ja	NKI fungerer som DPHs organisatoriske enhet for fjernundervisning. Har ca 60 ansatte i faste stillinger + lærerstab på rundt 300 deltidsengasjerte fagpersoner.
NKS		Ikke svart på undersøkelsen i 2001. Svarer ja på spørsmålet i oppdateringsrunden i 2002.

Litteratur

- Arneberg, P. og Skare, O. (2001) *Personalutvikling i IKT-basert undervisning i høgre utdanning*. SOFF-rapport 2/2001, Tromsø
- Bates, T. (2000) *Managing Technological Change. Strategies for College and University Leaders*. Jossey-Bass Publishers, San Francisco
- Brunsson, N. (1989) *The Organization of Hypocrisy*. Wiley, New York
- Busch, T., Johansen, E., Vanebo, J.O. (1999) *Endringsledelse i det offentlige*. Universitetsforlaget, Oslo
- Grepperud, G. og Toska, J.A. red. (2000) *Mål, myter, marked. Kritiske perspektiver på livslang læring og høgre utdanning*. SOFF-rapport 1/2000, Tromsø
- Hansson, H., Holmberg, C., Katarina, R. (2001) *Universitetens och högskolornas policy for flexible utbildning*. Preliminär version 06.05.01. Distum, Sverige
- Mintzberg, H. (1983) *Structures in Fives: designing effective organizations*. Prentice-Hall, Englewood Cliffs, N.J.
- Røvik, K. A. (1998) *Moderne organisasjoner. Trender i organisasjonstenkningen ved årtusenskiftet*. Fagbokforlaget, Bergen
- SOFF (2000) *SOFFs strategiplan 2000-2002*
- St.meld. nr. 43 1988-89 *Mer kunnskap til flere*

- Støkken, A.M m.fl. (2002) *Mange bekker små...Evaluering av arbeidet med SOFF-støttede fjernundervisningsprosjekter. SOFF-rapport 3/2002, Tromsø*
- Støkken, A.M. (1998) *Det usynlige Akademia. Om fjernundervisning i høyere utdanning. Dr. philos avhandling, Tromsø: Universitetet i Tromsø*
- Toska, J.A. (1999) *En mur av muligheter? SOFF-notat om fjernundervisning/fleksibel utdanning i norsk høgere utdanning 1998/99. En presentasjon av status og utfordringer. Tromsø*

Vedlegg

Vedlegg 1: Brev til lærestedene av 03.05.01

Norske universiteter og høyskoler

KARTLEGGING AV NORSKE LÆRESTEDERS POLICY/STRATEGI INNEN FJERNUNDERVISNING OG FLEKSIBEL LÆRING

SOFFs primære oppgave er å arbeide for at norske universiteter og høyskoler blir aktive og kompetente institusjoner innen fjernundervisning og fleksibel læring, blant annet gjennom tildeling av prosjektmidler. I løpet av våren 2001 engasjerer SOFF en gruppe eksperter for å foreta en ekstern analyse og evaluering av erfaringene fra tidligere SOFF-støttede prosjekter.

Samtidig ønsker SOFF å skaffe seg en dekkende og realistisk oversikt over situasjonen ved norske læresteder når det gjelder fleksibel læring og fjernundervisning. Vi er spesielt interessert i policy-/strategiplaner på feltet og hvordan disse er fulgt opp (så langt) gjennom ressurser og konkret aktivitet.

SOFFs kartlegging av norske læresteders policy/strategi innen fjernundervisning og fleksibel læring er en parallell til en tilsvarende kartlegging som Distansutbildningsmyndigheten (Distum) er i ferd med å gjennomføre i Sverige. Vi håper at den norske undersøkelsen kan danne grunnlag for en komparativ analyse av situasjonen i Norge og Sverige.

Vi vil sette pris på om vi kan bli informert om det arbeid dere eventuelt har gjort på området. Det kan dere gjøre ved å svare oss på følgende spørsmål:

- 1) Har dere ved deres lærested formulert en policy eller strategiplan for området fjernundervisning/fleksibel læring?
- 2) Hvis det er tilfellet, ønsker vi å få tilsendt de dokumenter der policy/planen er beskrevet.
- 3) Er det blitt etablert en organisatorisk struktur på lærestedet for å implementere denne policy/strategi?

- 4) Hvis det er tilfellet, ønsker vi å få en beskrivelse av denne organisasjonen og dens virksomhet, samt den tidsplan den arbeider etter.
- 5) Hvilken person kan vi henvende oss til, hvis vi har spørsmål omkring det materialet dere sender?

Svarbrev (med vedlagt materiale) sendes SOFF innen 22. juni 2001. Dersom deres lærested ikke har formulert en policy/strategiplan for området og/eller det ikke er etablert en organisatorisk struktur på lærestedet for å implementere denne planen, ønsker vi å få tilbakemelding også på dette. Vi ber derfor alle læresteder om å svare på denne henvendelsen uavhengig av hvor (langt) de er kommet i arbeidet med fleksibel læring og fjernundervisning.

Vi regner med å ferdigstille beskrivelsen av situasjonen i Norge i løpet av 2001, samtidig som vi i samarbeid med Distum vil utarbeide en sammenlikning av situasjonen i norsk og svensk høgre utdanning på dette feltet. Alle de involverte lærestedene vil få tilsendt ferdig rapport.

En beskrivelse av SOFFs forståelse av feltet fjernundervisning/fleksibel læring er vedlagt.

Vennlig hilsen

Jan Atle Toska
sekretariatsleder

Janne Wilhelmsen
fagkonsulent

Vedlegg 2 : E-post til kontaktpersonene (påminnelse)

Til SOFFs kontaktpersoner ved de lærestedene som ikke har gitt tilbakemelding på SOFFs brev av 03.05.2001 angående kartlegging av norske læresteders policy/strategi innen fjernundervisning og fleksibel læring.

I det nevnte brevet (vedlagt) ba SOFF om tilbakemelding fra lærestedene om deres arbeid på området innen 22. juni.

SOFF kan ikke se å ha mottatt tilbakemelding fra det lærestedet du er kontaktperson for. Vi vil derfor be deg om å undersøke om svar er underveis. Vi ønsker at alle lærestedene svarer på henvendelsen uavhengig av hvor (langt) de er kommet i arbeidet med fleksibel læring og fjernundervisning. Hvis ditt lærested likevel har bestemt seg for ikke å svare på henvendelsen ønsker vi tilbakemelding også om dette.

Med vennlig hilsen,

Janne Wilhelmsen

Vedlegg 3: E-post til kontaktpersonene (oppdatering, september 02)

Til SOFFs kontaktpersoner

I fjor sommer gjennomførte SOFF en kartlegging av norske læresteders strategi/policy på fjernundervisning og fleksibel læring. Resultatene fra undersøkelsen er nå samlet i en SOFF-rapport (under utarbeidelse) som vil bli gitt ut i slutten av oktober eller begynnelsen av november. Siden det er gått noe tid fra kartleggingen fant sted og til utgivelse av rapporten, ønsker SOFF nå å foreta en oppdateringsrunde før rapporten går i trykken. SOFF håper dere som er kontaktpersoner vil hjelpe oss med det.

Vedlagt følger en kort oppsummering over hva de ulike lærestedene svarte i fjor (Excel-fil). SOFF ber om at dere finner deres lærested i oversikten og ser om det har skjedd noen endring siden sist. De to spørsmålene som ble stilt i fjor, og som oversikten viser til, er:

- 1) Har dere ved deres lærested formulert en policy eller strategiplan for området fjernundervisning/fleksibel læring?
- 2) Er det etablert en organisatorisk struktur på lærestedet for å implementere denne policy/strategi?

SOFF ber om at alle gir en tilbakemelding uavhengig av om det har skjedd en endring eller ikke. SOFF ønsker kortfattede tilbakemeldinger sendt på e-post til undertegnede innen 4. oktober 2002.

Mvh,

Janne Wilhelmsen
